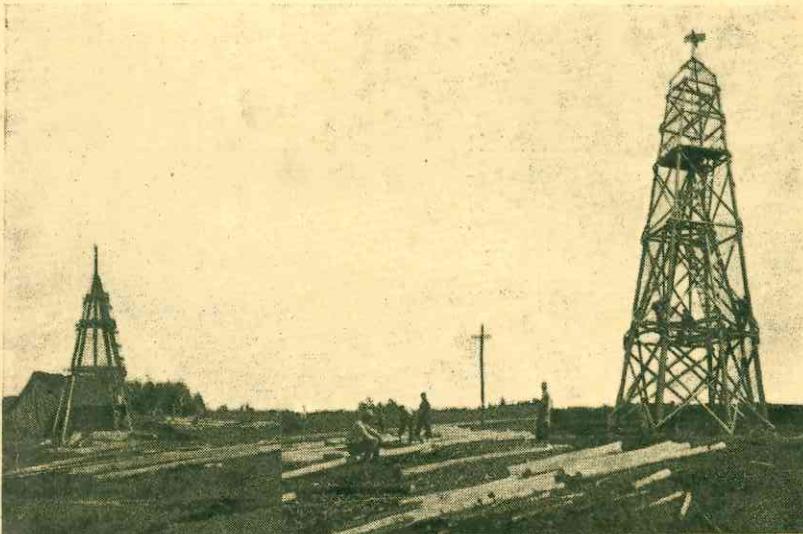

ŽEMETVARKA IR MELIORACIJA

---

3 Nr.

1938 M.

Turinys

	Psl.
Inž. Z. Bačelis. Žemėtvarkos ir žemės nuosavybės santykiai	163
Prof. S. Kolupaila. Hidrometriniai darbai Jungtinėse Amerikos Valstybėse	177
Miestų žeminių tvarkymo įstatymas	188
Karo Topografijos Skyriaus precizinės niveliacijos altitudžių sąrašas	197

MŪSŲ GYVENIMAS.

V. Vandenis. Aplink pasižvalgius ..	211
Kult. A. Katilius. Prie naujo kapo	211
Fotografija.	
Foto sekcijos kronika	213
Kaip pavaizduoti fotografijoje naujajį Lietuvos kaimą (K. Laucius)	214
Šis tas apie sukaktuvinę L. F. M. Dr-jos parodą (Inž. K. Da.)	216
Sovietų fotografijos paroda (Inž. K. Daugėla)	217
1938 m. foto konkursas	219
Portretų medžiotojams (K. Da.)	220
Kronika	220
Bibliografija	228

Table des matières

	Page
Z. Bačelis, ing. Les relations entre la régularisation du terrain et les possessions terrestres	163
S. Kolupaila, professeur. Travaux hydrométriques dans les Etats-Unis	177
La loi de la régularisation du terrain des villes	188
Liste des altitudes de nivellation précise exécutée par le Service Militaire Topographique	197

NOTRE ACTIVITÉ.

V. Vandenis. Un coup d'œil tout-autour	211
A. Katilius. Une tombe nouvelle ..	211
Photographie.	
Chronique de la Photo-Sektion ..	213
Comment faut il prendre des photos dans des villages lithuaniens (K. Laucius)	214
Quelques mots à l'occasion de l'exposition organisée par les amateurs de photographie (Ing. K. Da.)	216
L'exposition de la photographie soviétique (K. Daugėla, ing.) ..	217
Photo concours de 1938	219
Chronique	220
Bibliographie	228

Žurnalas „Žemėtvarka ir Melioracija“ leidžiamas 6 kartus per metus. Prenumerata metams: nenariams 9 litai, nariams 6 litai, studentams ir moksleiviams 3 litai. Atskiro numerio kaina 2 litai. Sąjungos nariai žurnalą gauna kreditan.

Redakcijos ir administracijos adresas: Kaunas, Kęstučio g. 17, b. 15. Lietuvos Matininkų ir Kultūrtechnikų Sąjungos pirmininkas inž. M. Chmieliauskas — Kaunas, Kęstučio g. 17, b. 15, tarnybos telef. 2 07 04, vice-pirmininkas — inž. V. Taujenis, Žemės Tvark. D-tas, telef. 2 26 67, Foto sekcija — inž. M. Niemčinavičius, Ž. Tv. D-tas, telef. 2 10 07.

ŽEMĖTVARKA

IR

MELIORACIJA

REDAKTORIUS INŽ. M. CHMIELIAUSKAS

3 nr. GEGUŽĖS — BIRŽELIS KAUNAS, 1938 M.
LEIDŽIA LIETUVOS MATININKŲ IR KULTŪRTECHNIKŲ SĄJUNGA

ŽEMĖTVARKA IR MELIORACIJA

Nr. 3

1938 m. gegužės — birželis

XII metai

Inž. Z. Bačelis

Žemėtvarkos ir žemės nuosavybės santykiai

Visuomenės gyvenime galima pastebeti du reiškinius — asmenų veiksmus ir tų veiksmų tvarkymą. Veiksmų tvarkymas skiria žmonių, arba visuomenės, gyvenimą nuo gyvulių gyvenimo, kurie taip pat pasireiškia veiksmais, bet veiksmais netvarkomais. Žmonių veiksmai yra tvarkomi tam tikrų dėsnii arba taisyklių, kurios vadinasi socialinėmis normomis todėl, kad jos yra sudaromos žmonių, gyvenančių draugijomis bei valstybėmis. Tvarkančių žmonių gyvenimą normą yra nepaprastai daug, ir juo kultūringesnė yra tauta, juo daugiau tarp žmonių pasireiškia įvairių santykių, tuo daugiau susidaro tvarkančių tuos santykius arba žmonių elgesius normą.

Visas normas galima padalyti į teisės ir doros normas. Normą sudaryme, jų vykdyme bei jų egzistencijoje didelės reikšmės turi žmonių valios pasireiškimai. Jeigu žmogus laiko sau už prievolę pasielgti kito žmogaus naudai, bet nepripažista, kad jis taip pasielgti privalo antrajam reikalaujant, tai čia bus doros normos pildymas. O jeigu žmogus elgiasi antrojo asmens naudai, žinodamas, kad pastarojo reikalavimas jam yra privilomas, tai bus jau teisės normos pildymas. Čia ir yra skirtumas tarp teisės ir doros normų. Teisės norma suriša du individu taip, kad vienam dedama prievolę, o kitam duodama pretenzija, o doros norma vienam deda prievolę, tačiau kitam neduoda pretenzijos. Teisė turi stiprius paraginimo priemones, kad jos normos būtų pildomos, pvz., teismo sprendimas, vykdomasis raštas, o dora turi tik psichologines paraginimo priemones — visuomenės, tikybos ir sąžinės sankcijas.

Pagal valios suvaržymą socialinėmis normomis draugijos arba visuomenės žmonių santykiai gali būti padalyti į juridinius ir gyvenimiškus santykius. Juridinis santykis tai yra ryšys tarp

„VILNIAUS“ spaustuvė Kaune,
Neprilausomybės aikštė 4a.
Telefonas 2-07-26

dviejų asmenų, tarp kurių nustatomos abipusės prievolės ir pretencijos, kurios tvarkomos juridinių, arba teisės, normų.

Tuo būdu teisė objektyvine prasme yra juridinė norma arba visuma juridinių normų, o subjektyvine prasme jinai yra pretencija, duodama vienam asmeniui, kurią kitas asmuo privalo patenkinti.

Teisė, kuri tvarko draugijos, valstybės ir visos žmonijos gyvenimą, gali būti padalyta į teigiamą teisę ir natūralę teisę. Teigiamoji teisė tai yra visuma juridinių normų, veikiančių organizuotos draugijos ribose ir tarp draugijų. Teigiamoji teisė yra sudaroma ir vykdoma išoriniu autoritetu — vieno asmens autoritetu, kolektyvų autoritetu, sutartimi tarp dviejų asmenų ir valstybės bei teismo ištaigų autoritetu. Natūralė teisė yra nustatoma ir vykdoma vidujiniu teisingumu — sąžinės ir proto reikalavimo autoritetais. Kiekvienos valstybės santvarka remiasi teigiamą teise, kuri yra išsišakojusi arba pasidalijusi į įvairaus pavadinimo teises. Visos jos grupuojamos dviem titulais — viešoji teisė ir privatinė teisė. Viešajai teisei priklauso tos normos, kur juridiniuose santykiuose vienas iš subjektų yra valstybė. Privatinei teisei priklauso tos, kur juridiniuose santykiuose abu subjektai yra asmenys. Tuo būdu valstybinė, administracinė, finansinė, kriminalinė ir teismo santvarkos teisė yra viešosios, o daiktinė, šeimyninė, įzadinė ir išpėdinystės ir prekybos teisė yra privatinės teisės, kurios visos drauge sudaro civilinę teisę. Dvi teisių, būtent, tarptautinė ir bažnytinė teisės, yra dalijamos tarp viešosios ir privatinės teisės.

Žemėtvarkos objektas yra daiktinės teisės objektas, o daiktinė teisė yra netarpinė teisė į daiktą santykije ne su kuriuo nors vienu nustatytu asmenimi, bet su visais. Ji yra absolutinė teisė, nes ją gali pažeisti kiekvienas asmuo.

Daiktinės teisės sudėtyje yra nuosavybės teisė, valdymo teisė, teisė naudotis svetimu turu ir įkaitų bei išpirkimo teisė. Iš daiktinių teisių visų reikšmingiausia yra nuosavybės teisė, kuri yra visų civilinių santykių bei visuomeninio tvarkingumo pagrindas. Nuosavybės teisė yra visiškas, išimtinis, juridinis daikto priklausumas asmeniui. Juridinis daikto priklausumas skiria nuosavybę nuo valdymo, kuris charakterizuoja faktišku daikto priklausymu. Juridinis daikto priklausumas pasireiškia per teisę daiktą valdyti, juo naudotis. Bet tie priklausymo arba nuosavybės pasireiškimai gali būti išskirti. Pavyzdžiui, savininkas gali naudojimosi teisę perleisti kitam asmeniui (servitu), gali perleisti teisę valdyti, dargi ir tvarkyti (iškaitas, činšas).

Tais nuosavybės pasireiškimu išjungimais iš nuosavybės teisės sudėties pastaroji yra siaurinama. Tas susiaurinimas kitą kartą yra tokis platus, kad atrodo lyg kad nebéra pilno arba visiško daikto priklausomumo. Bet, nežiūrint į tai, kol formalūs ryšiai tarp savininko ir daikto pasilieka, nuosavybės teisė egzistuoja. Tuo ir skiriasi nuosavybė nuo valdymo. Visiškas daikto priklausumas yra dar varžomas visuomenės ir valstybės interesų. Nuosavybės teisės suvaržymas priklauso nuo daiktų rūšių, nuo žmogaus pareikalavimo, nuo vietas, laiko ir nuo kultūros laipsnio. Pirmiau nuosavybės teisė, kaip visiškas juridinis daikto priklausumas, buvo mažai varžomas, dabar tų varžymų yra žymiai daugiau.

Mums tenka turėti reikalą su žemės nuosavybės teise ir su tos nuosavybės priklausiniais, todėl panagrinėkime žemės nuosavybę placių. Žemės nuosavybės teisė netilpsta nuosavybės apibūdinimo rėmuose. Žemės nuosavybės neapibūdina ir priskyrimas jos prie nekilnojamų turtų, nors ji, kaip nuosavybės objektas, yra vienas iš pastoviausiu daiktų arba turtų. Ji yra ypatingoje nuosavybės objektų padėtyje dėl savo didžiulės reikšmės valstybėje, kaip sudarančios valstybės teritoriją. Bet ir siaura prasme, kaip nuosavybės objektas juridiniuose santykiuose tarp piliečių, ji skirtingai yra apibūdinama. Žemės nuosavybės objektas suprantamas kaip dalis žemės paviršiaus, atskirtas tam tikromis sienomis nuo kaimyninių objektų, kuris ir sudaro juridiniam santykiui vienetą. Bet to objekto valdyme jo ribos plečiasi aukštyn ir gilyn. Pirmesniuose žemės nuosavybės teisės apibūdinimuose savininko teisės riba prasidėdavo žemės gelmėse ir baigdavosi nepasielkiamoje aukštumoje. Bet dabar statmena kryptimi ta teisė yra siaurinama, gelmėse — iškasenų naudojimosi suvaržymu, o ore — telefono ir telegrafo bei radijo vielomis ir oro susisiekimu. Mums, žemėtvarkos darbininkams, žemė, kaip nuosavybės objektas, yra įdomi tik gulstina kryptimi, tai yra objekto sienomis, skiriantomis jį nuo kaimyninių objektų ir visais šiose ribose esančiais žemės priklausiniais, kurie yra įvairūs pastatai, miškai, augalai, vandenys, statybos medžiaga ir kt. Vykdydami nuosavybės teisę turto valdymo ir naudojimosi ribose, mes labai dažnai daikto laikytoją palaikome tikruoju savininku, ir tik tada, kai susiduriame su trečiuoju nuosavybės pasireiškimu, turto tvarkymu, mums aiškėja skirtumas tarp tikrojo savininko ir turto laikyto arba valdytojo. Savininkas savo nuosavybės teisę reiškia juridiniu turto priklausymu, o valdytojas — tik turto

laikymu. Juridinis nekilnojamojo turto priklausumas turi būti paremtas dokumentais. Bet ir dokumentais paremtas priklausumas neduoda pagrindo turtui tvarkyti, kol jisai nėra tinkamai įstiprintas nekilnojamųjų turų registracijos įstaigos rejestruose. Vadinas, tikruoju žemės savininku mūsų valstybėje tenka laikyti tik tą fizinį arba juridinį asmenį, arba kelių asmenų grupę, kurių vardu žemė yra įregistruota pas Vyr. Notarą arba ipotekos įstaigoje. Lietuvoje ligi šiolei žemės registracija nebuvo priverstina, todėl, griežtai imant, tikrujų žemės savininkų nedaug ir tebuvo, nes žemės nuosavybių didžiuma ligi žemės tvarkymo darbų pradžios buvo neregistruota. Tačiau, kadangi žemės valdymas yra didžiausias žemės nuosavybės pasireiškimas, tai dažniausia prileidžiamā, kad žemės faktinis valdytojas yra jos ir tikrasis savininkas. Todėl įstatymas faktinių žemės valdymą saugo nuo pažeidimų.

Žemės valdymo apsauga pasireiškia dviem būdais: 1) duodama teisę pačiam žemės valdytojui savo valdymą ginti, naudojant visas galimas priemones, ligi grąžinimo užgrobtos nuosavybės per jégą, 2) duodama teisę faktiniams valdytojui kreiptis į teismą, prašant apginti žemės valdymą, nesprendžiant pačios valdymo teisés, arba, kitaip tariant, nesprendžiant žemės nuosavybės teisés.

Žemės valdymo bylų yra dviejų rūsių — valdymo apsaugos, kai valdymas pažeidžiamas, ir valdymo grąžinimo, kada valdytojas jau yra kito asmens pašalintas iš valdymo. Žemės valdymo apsauga yra įvesta tam, kad apsaugotų pačią žemės nuosavybę, nes įstatymas prileidžia, kad daugelio atvejų faktinis žemės valdymas supuola su žemės nuosavybe, kurios, tačiau, įrodymas dažnai yra susijęs su tam tikrais sunkumais, kuriems pašalinti reikalinga ilgesnio laiko. Tais sumetimais žemės tvarkymo santykiai su žemės nuosavybe yra ypatingoje padėtyje. Dar prieš 30 metų žymūs teisininkai žemės nuosavybei duodavo vardus: „šventoji žemės nuosavybė, nepajudinamoji žemės nuosavybė, neliečiamoji žemės nuosavybė ir t. t.“, kurie šiandien mūsų žemės darbininkams skamba disonansiškai. Žemės tvarkymo darbai šiuos nuosavybės principus ar juridičius epitetus palaužė, ir dargi drėščiau tvirtinti, kad žemės tvarkymas praskynė kelią prie žemės reformos. Juk prieš žemės tvarkymo laikus, o netgi ir dabar, šalia žemės tvarkymo, žemės nuosavybės aprivojimas yra labai nedrąsus. Nusavinimas žemės, kad ir viešiesiems tikslams, galimas tik įstatymo keliu, o išsprendus viešąjį reikalą dar prieš įstatymo paskelbimą, o įsta-

tymą paskelbus — pats žemės perėmimas atliekamas gana sunkia ir ilga procedūra. Tuo tarpu žemėtvarkoje tie dalykai laikomi paprasčiausiais, kasdieniniais reikalais, kurie visai mažai jaudina žemės savininkus. Jų nuošimtis, manau, bus žymiai mažesnis, nekaip nuošimtis šių dienų teisininkų, kurie dar prie tokį eksperimentų nėra visai pripratę.

Kodėl gi taip yra, kodėl ūkininkai — žemės savininkai ne taip jau sielojasi dėl „šventosios nuosavybės“ tariamo negerbimo, kaip tai dėl jos sielojasi teisininkai? Tas apsireiškimas mums yra suprantamas. Juk prieš 80 metų dvarininkas ir teisininkas purtėsi dėl keliamo baudžiavos panaikinimo, tačiau ekonominiai ir politiniai sumetimai klausimą nulémė. Žemėtvarka yra sukelta ekonominių sumetimų, o jie yra geriau suprantami tu, kurie ekonominių negerovių yra paliesti, būtent, ūkininkų. Ūkio pažanga buvo trukdoma režiū sistemos — teko žemę komasuoti. Liustracinė žemėtvarka parūpino ūkininkų žemės naudojimą ir suvaržytą žemės valdymą, tačiau visai ne pasirūpino žemės nuosavybės klausimo išsprendimu. Juk liustracinių žemės tvarkymo padarinys buvo aprūpinti kaimą, kaip vienetą, kolektyviniu žemės nuosavybės dokumentu „danna“, žemės savininkų sąrašu ir bendro žemės ploto arba aplinkinės sienos planu.

Rusų valdžioje ūkininkai iš civilinio įstatymo buvo išskirti, jie tvarkėsi ypatingu civilinio įstatymo priedu, o vėliau 1910 m. įstatymu, pagal kuriuos tapti žemės savininku buvo sunki procedūra. Todėl žemėtvarkos pradžioje ir buvo susidurta su žemės nuosavybės klausimu. Visa ūkininkija, su mažomis išimtimis, buvo ne žemės savininkai, bet žemės valdytojai. Tada ūkininkai prisipažinti žemės nuosavybėje galėjo per ūkininkų su eigos nutarimus, o kadangi žemės tvarkymo darbai buvo vykdomi pagal ūkininkų daugumos nutarimus, tai tuo pačiu žemės savininkai ir būdavo išaiškinami bei nustatomi. Tikrumoje įstatymas leido dalyvauti žemės tvarkymo darbuose ne tik žemės savininkui, bet ir žemės valdytojui, nes kitaip negalima būtų buvę ir žemėtvarkos vykdyti. Ūkininkų sueigos nutarimais pripažinti žemės valdytojai žemės tvarkymo projektuose buvo išrašomi kaip žemės savininkai, ir, projektą patvirtinus, jiems būdavo išduodami dokumentai ir planai, arba vien planai, kaip dokumentai žemės nuosavybės teisei įrodyti.

Bet jeigu pažvelgsime įstatymo dėsnius dėl ginčytinos nuosavybės, tai rasime juose tik tiek nurodymų, kad žemės tvarkymo komisijoms buvo pavesta spręsti ginčus dėl žemės dalių

atskiriems kiemams ir dėl žemės sienų (1911 metų įst. str. 18, 92, 94 ir nakazo 13, 14 ir 68 str.). Tuo būdu rusų žemės tvarkymo įstatymas leido žemės tvarkymo komisijoms spręsti žemės nuosavybės klausimą dėl objekto, surištu su išorine arba vidujine tvarkomosios žemės nuosavybės siena ir dėl dalių bendrosios kaimo, ne šeimos, žemės nuosavybės. Visi kiti žemės nuosavybės ginčai turėjo būti sprendžiami teisme, bet tie ginčai žemės tvarkymo darbų nesulaikyavo. Vadinasi, suvedant žemę į krūvą, buvo bazuojamasi ne žemės savininkais, bet žemės objektais, tai yra, pastovus turėjo būti objektas, o ne žemės savininkas. Teismo pripažintas savininkas tapdavo naujo viejeto savininku.

Tai yra suprantama, prisiminus, kad žemėtvarkos priežastimi buvo ekonominiai sumetimai — reikoras komas uoti žemę. Bet praeiti pro šalį žemės nuosavybės, palikti ekonomiškai sutvarkytus ūkius juridiškai netvarkytais, būtų buvusi nesąmonė. Būtų buvusi padaryta klaida, kuri buvo padaryta liustracijos metu. Todėl ekonominio žemės ūkių tvarkymo kelyje tie ūkiai buvo sutvarkyti ir juridiškai, būtent, visi faktiniai žemės valdytojai, žemę sutvarkius, tapdavo žemės savininkais. Kadangi žemė buvo tvarkoma kiemais, tai buvo tvarkoma ir kieminė, arba šeimos, nuosavybė. Buvo dalijami bendrai valdomi ūkiai, bet tik bendrininkams tarpusavy susitarus. Šis rusų nustatytais žemėtvarkos santykis su žemės nuosavybe, rusų įstatymą paketus bei pritaikius jį mūsų sąlygoms, pasiliko ir nepriklausomos Lietuvos žemėtvarkoje. Paskesnieji, 1925 ir 1935 m., žemės tvarkymo įstatymai taip pat tuos dėsnius paliko, ir dabar žemės nuosavybės klausimas bendrais bruožais taip pat yra sprendžiamas. Reikia pasakyti, kad išplėtus rusų civilinį įstatymą ūkininkijai, valstiečių reikalams įstatymas iš tikruju nuostoto veikęs, todėl kaimo sueigos nutarimas, dėl žemės teisių žemėtvarkos dalyviams, veik nebeturi pagrindo, nes nė vienas lietuviškas žemės tvarkymo įstatymas visumoje tokiu teisių sueigai nedavė. Tik buvęs 1925 m. žemės tvarkymo įstatymo § 44 suteikė teisę kaimo sueigai $\frac{2}{3}$ balsų nutarti, kiek kuriam šeimos nariui turi priklausyti žemės. Bet to § antroji pastraipa iš viso nebuvo niekuomet vykdoma, nes ji buvo nesuderinta su § 1 pastaba, kuri kalbėjo apie sutartą pasidalijimą, bet nė viena dviejų pastraipų nekalbėjo apie priverstinį padalijimą. Tuo būdu Lietuvos žemėtvarkos raidoje kaimo sueiga formaliai daryti nutarimus dėl žemės priklausymo projekto dalyviams neturėjo pagrindo, tačiau jie buvo daromi ir dabar dar tebedaromi. 1925

ir 1935 m. žemės tvarkymo įstatymai ir jiems vykdyti instrukcijos paliepia savininkų teises nustatinėti iš nuosavybės dokumentu, ir dargi išvardija, kokiais dokumentais savininkai savo teises gali paremti, o kai tokį dokumentų nėra, tai paliepia imti faktinius valdytojus ir jų valdomus žemės plotus iš pačių valdytojų pareiškimų, sustiprintų kaimo sueigos nutarimais. Vadinasi, sueigų nutarimai dėl žemės teisių žemėtvarkos dalyviams, kurie neparemia savo teisių dokumentais, yra tik kaip liudininkų kolektyvus patvirtinimas faktu, kad žemės valdytojai nutarime nurodytu dydžiu savo teises ižemę yra pareiškę. Bet, nežiūrint į tai, kaimo sueiga vis dėlto vaidina svarbū praktišką vaidmenį, nes joje, ir tik joje, valdytojų žemės plotai iškristalizuoja. Dėl žemės ploto dydžio sueiga neleidžia atskiriems valdytojams pareikšti didesnių žemės plotų, nes dirbtinis padidinimas turėtų būti padarytas kitų savininkų ar valdytojų sąskaita. Žemės valdytojo asmenybę ir valdymo laiką taip pat tik sueigoje ir tegalima nustatyti, nes kas gali geriau už kaimynus tuos faktus žinoti ar atsiminti. Vadinasi, be bendrosios nuosavybės padalijimo atskirai nuo žemėtvarkos, apie kuri kalbėsime vėliau, Lietuvos žemėtvarkoje žemės nuosavybės klausimas buvo rišamas taip pat, kaip tai buvo daroma rusų žemėtvarkoje.

Lietuvos žemės tvarkymo įstatymu tik buvo stipriau užakcentuotas galimumas dalyti šeimos bendrai valdomus ūkius, jeigu bendrininkai tarp savęs susitaria.

Dėl mūsų išskirstytų apie 1.500.000 ha, o drauge su rusų žemėtvarka — apie 2.000.000 ha žemės, turime konstatuoti, kad nors teoriškai, teisininkų akimis žiūrint, žemės nuosavybės klausimas buvo gana šeimyniškai sprendžiamas, tačiau praktikoje jis pasirodė visai vykusiai buvęs išsprestas. Apie tai liudija per 150.000 žemės nuosavybės dokumentų, išduotų sutvarkyto žemės savininkams, kurių tiktais labai nedidelis nuosavumas nepasireiškė buvę netikrasis žemės savininkais. Šitas nuosavumas nėra paskaičiuotas, dėl jo nebuvo iš viso dargi rinkta kokia statistika, bet apie jį galima spręsti iš skundų dėl žemės nuosavybės, paduotų bylos vykdymo ir projekto tvirtinimo metu, iš skundų ir prašymų, paduotų žemės nuosavybės dokumentus išdavus, iš Žemės Banke gautų pagal tuos dokumentus paškolų ir iš buvusių teismuose bylų žemės tvarkymo dokumentams gauti. Reikia manyti, kad yra tam tikras skaičius teisėtų pretendentų iš sutvarkytus ūkius, kurie nepakliuva ižemėtvarkos projektą kaip savininkai, ir kurie paskiau, nenorėdami

bylinėtis su sutvarkytų ūkių savininkais, medžiagiskai nukenčio. Bet ir tai negali sudaryti pagrindo prikišti žemėtvarkai šeimyniškai, netobulą žemės nuosavybės tvarkymą, nes jisai pasirodė esas gyvenimiškas, buvo neišvengtinės ir ūkininkijai yra padarės didžiausią, žodžiais neapsakomą, patarnavimą.

Todėl dabar, vienasėdžiais skirstymo darbui einant į galą, šio klausimo tvarkymą keisti nėra jokio pagrindo ir nebūtų reikalo. Jeigu ir galima būtų ką prikišti žemėtvarkos vykdymams, tai tik tai, kad ne visuomet nuosavybės klausimas būdavo visapusiškai aiškinamas, kad dėl to galėjo išvykti aukščiau pa-minėtų klaidų. Tikimės, kad likusiojo žemės skirstymo vienasėdžiais darbo dalies žemės nuosavybės klausimo tvarkymas darbų vykdymą bus atliekamas tiksliau ir griežtai prisilaikant įstatymo ir įstatymui vykdyti instrukcijos dėsnį.

Baigdamas apie plačia prasme suprantamos žemėtvarkos ir žemės nuosavybės santiukius, noriu visai trumpai paliesti žemės perleidimų reikalą žemėtvarką bevykdant. Žemės perleidimai vieno savininko kitam, žemėtvarkos metu, yra žemės tvarkymo įstatymo visiškai tiksliai nusakyti, būtent: a) perleidimas nuosavybėn kaimo grītelninkui jo nuomojamos žemės, b) perleidimas bendravaldžio, be bendrosios su kitais bendravaldžiais nuosavybės turimos, atskirai valdomos žemės visų bendravaldžių nuosavybėn, c) perleidimas būsimam ipėdiniui atidalytos žemės, jei jisai tą atidalytą žemę iš tikrujų valdo, d) perleidimas bendrai valdomos žemės bendravaldžių vienų kitiems pasidalijant, e) perleidimas, skirstant kaimą vienasėdžiais, bendron nuosavybėn paliktos žemės vienų ūkininkų kitiems tą nuosavybę dalijant. Visi šie numatyti žemės perleidimai gali būti atliekami žemėtvarkos darbų metu, matininkui surašius atitin-kamus protokolus ar susitarimus, bet kitokie žemės perleidimai žemėtvarkos suinteresuotų asmenų vienų kitiems arba visai pašaliniam asmenims yra neleistini, kaip įstatymo nenu-matyti. Tačiau, tvirtinamuose projektuose tenka susidurti su tokiais, atrodo, nelegaliais žemės perleidimais. Dalį žemės ta-riamu perleidimu galima pateisinti. Iš esmės tai nebus žemės perleidimai, bet užrašymai faktiniems žemės valdytojams, vėliau atsiradusiems, kurie nebuvu išaiškinti bylos ruošimo metu. Tačiau tokiais atvejais turėtų būti surašomi ūkininkų sueigos savininkų aiškinamieji nutarimai. Žemės perleidimu, kitą kartą, gali atrodyti ir išrašymas į bendrosios žemės nuosavybės savi-ninkų grupę visai pašalinių asmenų, bet jeigu naujai išrašytieji asmenys yra faktinieji žemės valdytojai arba tam tikros dalies

teisių turėtojai, tai tas faktas turi būti konstatuotas protokolais ar sueigos nutarimais. Be šių paminėtų atsitikimų, kitokių žemės perleidimų įstatymas nenumato ir pagal įstatymo dvasią tokį ir negali būti.

Tuo baigiu žemės nuosavybės santiukį su žemėtvarkos klausimą senosios žemėtvarkos sąvokos apimties darbuose, bet noriu plačiau apsistoti ties žemės tvarkymo įstaigų vykdomais bendrosios žemės nuosavybės padalijimo darbais.

Šis darbas yra vykdomas nuo 1935 metų rudens. Jisai yra perimtas iš teismo kompetencijos, kad būtų pagreitintas jo vykdymas. Bendrosios žemės nuosavybės padalijimas per teismą buvo atliekamas labai ilga procedūra.

Žemės tvarkymo įstatymas leidžia žemės tvarkymo įstaigoms dalyti ne vien bendrają žemės nuosavybę, bet ir bendrai valdomus ūkius, tik dviem sąlygom, — kad bendrai valdomų ūkių savininkai turėtų nuosavybės dokumentus ir kad tuose dokumentuose būtų nurodytos bendrininkų teisės, arba jei jos nėra nurodytos, tai kad savininkai tarp savęs dėl teisių susi-tartų. Vadinas, įstatymas neskiria bendrosios nuosavybės nuo bendrojo valdymo, tai yra, leidžia dalyti taip ipotekuotą arba Vyr. Notaro įstaigoje įregistruotą turta, taip neįregistruotą turta, bet ir vienam ir kitam turtui reikalauja abiejų, aukščiau nurodytų, sąlygų pildymo. Kitos, be čia nurodytos, lyties bendrosios nuosavybės ar bendrojo valdymo, neprisilaikant įstaityminių dviejų sąlygų, dalyti žemes tvarkymo įstaigos negali. Šiame darbe žemės tvarkymo įstaigos neturi nusistovėjusios praktikos, todėl atliktuose darbuose tenka užtikti įstaityminių apsilenkimą, kurie verčia atliktą darbą paskiau perdirbinėti arba ir visai panaikinti. Žemės tvarkymo darbų vykdymojai, dirbdami ligi šiol žemės tvarkymo darbus, kuriuose žemės nuosavybės tvarkymas buvo žymiai šeimyniškesnis, nesuvaržytas ypatingais formalumais, priprato tai galvosenai ir dar nesusku-bo persiorientuoti naujai bendrosios žemės nuosavybės dalijimo tvarkai. Vieni vykdytojų, padaliję bendrai valdomą ūki, ne-turintį nuosavybės dokumentų, teisinasi įstatymo 134 str., kuris sako, kad bendrosios žemės nuosavybės padalijimo projektai sudaromi vienasėdžių sudarymo taisyklėmis; kiti tuo pat str. pasirėmę išrašo į projektus pašalinius, nuosavybės dokumentuo-se neišvardytus, asmenis; treti prievara, su žinovų komisija, dalija ūkius, kurie neturi žemės nuosavybės dokumentų, bet faktiškai yra pasidaliję, nors nevaldo 10 metų; ir kitokiu atsitikimui nemaža pasitaiko darbuose.

Tad pirmiausia tenka išaiškinti, kaip bendrosios nuosavybės dalijimui Žem. tv. įst. str. str. 132, 133 ir 134 santykiauja vienas su kitu. 132 str. kategoriškai stato dalijimui dvi sąlygas — dėl nuosavybės dokumentų ir dėl nurodymo juose dalių, arba dėl dalijimo pagal susitarimą. Jei nors vienos sąlygos nėra — darbas yra nevykdytinas. Kad ir tvirtinimo ar ipotekos keliu žemės nuosavybė būtų sustiprinta, bet jeigu dalys nenurodytos ir bendrininkai tarpusavyje nesusitaria — darbas turi būti nustrauktas ir šiuo atveju negalima taikyti nei 133, nei 134 įstatymo str. Jei dokumentuose dalys nurodytos ir dalininkai dėl sklypų vietas ir vertės tarp savęs susitaria, tai dalijant turi būti tai-komas įstatymo 134 str., o jeigu nesusitaria, tai turi būti tai-komi ir 133 ir 134 str. str. Jeigu dokumentuose dalys nenuro-dytes, bet bendrininkai tarp savęs dėl dalių susitaria, tai reikia tą susitarimą užfiksuoti protokolu ar nutarimu, ir tada dėl sklypo vietas ir vertės, dalininkams tarp savęs susitarus, projektui reikia taikyti 134 str., o jei dėl vietas ir vertės dalininkai tarp savęs nesusitaria, tai reikia taikyti ir 133 ir 134 įstatymo str. str. Vadinas, dalijimo pagrinde turi būti įstatymo 132 str., prie kurio reikia derinti, pagal aukščiau išdėstytyas tezes, įst. 133 ir 134 str. str., bet jokiu būdu negalima daryti atvirkščiai.

Dabar bandysime nagrinėti nuosavybės dokumentus, kuriuos dalijimą galima pradėti. Lietuvoje priverstinės žemės re-gistracijos nebuvvo, todėl žemės nuosavybės teisės titului už-tekdavo žemės nuosavybės dokumentu, kad ir neįregis-truotų ipotekoje ar notariate, tik dėl žemės perleidimo dokumentų buvo išimtis toje valstybės dalyje, kurioje veikė rusų civilinis įstatymas, tomas X. Aišku, buvo būtina sąlyga ižadine teise einant sudarytus aktus įregistruoti pas Vyr. Notarą, kad tie aktais taptų nuosavybės dokumentais (Suvalkų gub. to nereikiėjo). Įsiteisėjus ipotekos įstatymui, jo str. 30 nuosavybės tei-sių sąvoka sulyginama visoje Lietuvoje, būtent, dabar nuosavybės teisės titului išgyti žemės perleidimo dokumentai turi būti įregistruoti ipotekoje, o visi kiti nuosavybės dokumentai turi nuosavybės teisių titulą ir be registracijos jų ipotekos knygose. Ipotekos įstatymas paveda ipotekos teisėjui raginti tuos savininkus, kurie arba patys apsirūpins, arba bus kitų aprū-pinti žemės nuosavybės dokumentais, įregistruoti juos ipote-kois knygose. Už neįregistravimą savininkai turi būti baudžiamai ir vėl raginami. Vadinas, ilgainiui visos žemės nuosavybės bus ipotekuotos. Vadinas, praktiškai dabar turtų registracija bus priverstina. Tuo būdu ilgainiui ipotekos įstaigos turės išspręsti, beregistrnuojant turtą ipotekoje, kuris nuosavybės dokumentas

ira tikras ir regis-truotinas tuo titulu ir kuris yra netikras ir ne-regis-truotinas žemės nuosavybės titulu, ir tuomet mums neteks dėl to laužyti sau galvos. Bet tuo tarpu, dalijant bendrają žemės nuosavybę, mes susidursime su senais nuosavybės dokumentais ir mums patiemis teks išspręsti, kuris jų yra tikras, kuris yra netikras. Pagal savo kilmę žemės nuosavybės dokumentai da-lijami: 1) žemės reformos įstatymu išduoti žemės perleidimo ak-tai, 2) žemės tvarkymo įstatymu išduodamos plano ištraukos, 3) viešose varžytynėse įgytiems turtams notarų arba ipotekos skyriaus išduodami duotieji aktais, 4) žemės perleidimo ir laisvo pasidalijimo aktais, 5) teismo sprendimai ir 6) kaimo ūkininkų sueigų valstiečių žemėse padaryti dėl žemės priklausymo nutari-mai. Pirmųjų trijų grupių žemės nuosavybės dokumentai yra visiškai aiškūs. Jie, išskyrus žemės tvarkymo įstatymu iš-duotas planų ištraukas Suvalkijos teritorijai, visi bus įre-gistruoti pas Vyr. Notarą arba ipotekoje, ir dėl jų tikrumo ar priimtinumo bendrai nuosavybei dalyti abejoniu ne-bus. Ketvirtosios grupės žemės nuosavybės dokumentai su-darys — a) žemės perleidimo aktais, b) dovanų aktais ir c) žemės pasidalijimo aktais. Visi šie aktais yra sudaromi pas notarą tik Suvalkijos teritorijoje. Tie, kurie buvo sudaryti ligi 1938 m. sausio mėn. 1 d., išgijo nuosavybės teisių do-kumentų titulą nuo sudarymo dienos, o visoj kitoj teritori-joj — nuo akto įregistruavimo pas Vyr. Notarą dienos. Visi šie aktais, jei jie sudaryti žemei, kuri turėjo nuosavybės dokumen-tus, bendrą nuosavybę dalijant, abejoniu dėl jų tikrumo negali sukelti. Pati painiausia žemės nuosavybės dokumentų rūšis yra penktosios grupės, būtent, teismo sprendimo nuosavybės do-kumentai. Tos rūšies žemės nuosavybės dokumentų prie bendro-sios nuosavybės dalijimo tenka daugiausia turėti. Dargi visi ankstyvesnių keturių grupių žemės nuosavybės dokumentai, jeigu juose išrašyti žemės savininkai yra mirę ir jiems turi būti papildomi teismo sprendimo dokumentai.

Visus teisminių žemės nuosavybės dokumentus galima pa-dalyti į: a) sprendimus, tvirtinančius įpėdinius bendron nuosa-vybę, palikėjui mirus, b) sprendimus, tvirtinančius palikėjų sudarytus notarinius arba naminius testamentus, c) sprendi-mus, tvirtinančius žemės valdytojus nuosavybės teisėse sena-ties valdyme, d) petitorinius ieškinius, arba žemės nuosavybės teisių ginčo sprendimus, e) posesorinius ieškinius, arba žemės valdymo teisių ginčo sprendimus, f) taikos sutartis, surašytas tarp savininkų ar žemės valdytojų teismuose. Testamento tvir-tinamieji ir įpėdinystės tvirtinamieji teismo sprendimai nesu-

daro dar žemės nuosavybės dokumentų, jei palikėjas jų neturėjo. Todėl bendrosios nuosavybės dalijimas pagal tokius sprendimus galimas tik tuo atveju, jei palikėjas turėjo žemės nuosavybės dokumentą, priešingu atveju tiek įstatyminiai, tiek testamentiniai išpėiniai turi pasitvirtinti žemės nuosavybėje senaties valdymu pagal palikėjo išvaldytą laiką. Teismo sprendimas, tvirtinąs bendron nuosavybę keletą asmenų pagal senaties valdymą, yra pakankamas dokumentas padalyti tą nuosavybę.

Nors tvirtinimas žemės nuosavybėje senaties valdymu daromas apsaugos tvarka, tai yra pagal liudininkų parodymus, kad ieškovas tikrai tą žemę be ginčo, be pertraukos daugiau kaip 10 metų kaip žemės savininkas valdo, bet tie teismo sprendimai pagal įstatymą laikomi bene stipriausiais žemės nuosavybės teisėms įrodyti dokumentais. Mes žinome daug atsitiktinumų, kai tuo būdu įgijama žemės nuosavybė ne visai teisėtū pamatu, bet kol toks teismo sprendimas nėra sugriautas, jisai yra visiems privalomas. Besitvirtinant žemės nuosavybėje senaties valdymu, gali pareikšti pretenzijų i tą žemę ir kiti asmenys, įrodydami, kad ieškovo žemės valdymas neturėjo įstatymo reikalaujamų 4 sąlygų. Tuo atveju teismas ieškovo prašymą patvirtinti nuosavybėje atmeta, bet tuo sprendimu priešingoji pusė nuosavybės teisių i tą žemę neigya, nors ji ir turėtų pakankamo pagrindo tapti savininku. Kad galėtų tapti žemės savininku, reikia iškelti petitorinį arba žemės nuosavybės ginčo ieškinį. Petitoriniai ieškiniai, griežtai įstatyminiai imant, turėtų būti paremti dokumentais; kitu pagrindu žemės nuosavybės ginčo sprendimų negali būti. Gyvenime betgi labai dažnai sustinkame teismo padarytų ginčo bylose sprendimų, kuriais žemės nuosavybė buvo pripažinta pasiremiant įvairiais kitaip faktais. Esminiai toks teismo sprendimas nėra žemės nuosavybės dokumentas, nes sprendimas, neparemtas dokumentais, yra privalomas tik ginčo bylos šalims, bet jisai nėra privalomas tretiesiems asmenims. Kai kurie teismai to dėsnio griežtai laikosi ir ginčo tvarka sprendžiamose bylose, ir jeigu ieškovai neparemia savo nuosavybė teisių dokumentais, pripažista ne žemės nuosavybės teisę i ginčijamą žemę, bet žemės valdymo teisę. Skaitant tokį teismo sprendimą, galima paabejoti, ar jisai suteikia ieškovui žemės savininko titulą ar ne. Šitam klausimui išspręsti tenka sužinoti, ar teismas sprendē petitorinį, arba žemės nuosavybės ieškinį, ar posesorinį, arba žemės valdymo ieškinį. Jeigu ieškinys buvo petitorinis, tai prie bendrosios že-

mės nuosavybės dalijimo visai nesvarbu, ar teismo sprendimu bus pripažinta žemės nuosavybė ar žemės valdymas — ir vienu ir kitu atveju tokį sprendimą užtenka nuosavybei dalyti. Kitas reikalas, kai teismas sprendžia posesorinius ieškinius. Čia teismo sprendimas negali būti pagrindu bendrajai žemės nuosavybei dalyti. Poseserinių ieškinų gali būti — apginti pažeistą arba sutrikdytą žemės valdymą ir grąžinti užgrobtą žemės valdymą. Ir vienu ir kitu atveju teismas nesvarsto žemės priklaušomumo klausimo. Pirmu atveju teismas priteisia nuostolius, antru atveju nusprenčia išimti žemę iš užgrobėjo valdymo ir grąžinti ieškovui, bet nei vienas, nei antras teismo sprendimas žemės valdytojui savininko teisių nesuteikia. Gali pasitaikyti tokį kurjozą, kad tikras žemės savininkas, sauvaliai atėmęs iš faktiškojo žemės valdytojo savo žemę, gali būti posesoriniu žemės valdytojo ieškiniu iš savo ūkio išmestas. Reiškia, posestorinių ieškinų teismo sprendimai jokiu būdu negali sudaryti žemės nuosavybės teisių ir tuo būdu negali būti pagrindu tarp valdytojų bendram valdymui dalyti. Šitaip turėtų būti sprendžiami žemės nuosavybių ir žemės valdymo ginčai teismuose, bet praktikoje pasitaiko sutiki visokių teismo sprendimų. Galime užtikti teismo sprendimų, kuriais posesoriniai ieškiniai išsprendžiami kaip žemės nuosavybė ir atvirkščiai. Susidūrus su tokiais kurjozais, tenka ieškoti išeities aiškinant žemės valdymo aplinkybes arba nagrinėjant dokumentus, kuriais remiantis teismo sprendimas buvo padarytas. Jeigu pasirodytų, kad posesorinis ieškinys yra išspręstas kaip žemės nuosavybės ginčas ir tikrumoje faktinio žemės valdytojo valdymas tinkta senaties valdymu tvirtintis sąlygomis, arba petitoriniu ieškiniu yra išspręsta grąžinti ieškovui žemės valdymą, o tikrumoje ieškovas turi nuosavybės dokumentus, tai abiejų atvejų teismo sprendimais pasirėmus galima bendrajai žemės nuosavybę arba bendrajai žemės valdymą padalyti tarp savininkų. Klaudinga būtų laikyti vykdomuosius raštus žemės nuosavybės dokumentais, nes vykdomieji raštai tai yra tik teismo sprendimų vykdymo požymis. Teismo sprendimai gali būti įgyvendinami taikiu būdu, savininkams tarp savęs susitarus, tuomet vykdomų raštų nebūs. Todėl vykdomuosius raštus reikalinga reikalauti tik tada, kai kyla abejonių dėl teismo sprendimų išsiteisėjimo, bet jeigu turima žinių, kad teismo sprendimas yra išsiteisėjęs, tai vykdomieji raštai bendrosios žemės nuosavybės dalijimo bylose yra nereikalingi.

Penktos grupės teisminiai dokumentai — teisminės taikos sutartys, kurios yra pristatomos bendrajai žemės nuosavybei dalyti. Taikos sutartys iš esmės nėra teismo sprendimai, o tik yra konstatavimas faktu, kad dėl vieno ar kito objekto šalys yra tarpusavyje susitarę. Kadangi taikos sutartyse teismas absoluciūai netikrina, ar gali iškelto ginčo objektas sudaryti juridiniam santykui tarp šalių pagrindą, tai taikos sutartys, kaip taisyklié, negali būti žemės nuosavybės teisėms įrodyti dokumentais. Jos nėra registruojamos ipotekos įstagine ar Vyr. Notariate ir todėl negali būti pagrindu tarp susitarusių bendrajai žemės nuosavybei dalyti. Tačiau, kadangi dažniausiai nėra taisyklių be išimties, tai ir teisminės taikos sutartys kai kuriais atvejais gali būti pakankamais dokumentais, kuriais remiantis galima bendrą žemės nuosavybę padalyti. Prileidžiama, kad teismo taikos sutartimis galima pasi-dalyti žemę, kuri bylos šalims yra visai svetima, bet dažnai pasitaiko, kad taikos sutartimis teismuose buvo likviduojami iš esmės tikri žemės nuosavybių ginčai tarp šalių, kurios vienos ir teturi teisių i bylos objekta. Taip pat labai dažnai taikos sutartys teismuose sudaromos tam, kad užfiksotų naminį susitarimą dėl dalių bendoje nuosavybėje, kad nereikėtų to susitarimo fiksuoti pas notarą notarinėmis sutartimis. Tokiais atvejais teisminėmis taikos sutartimis galima dalyti bendrą žemės nuosavybę.

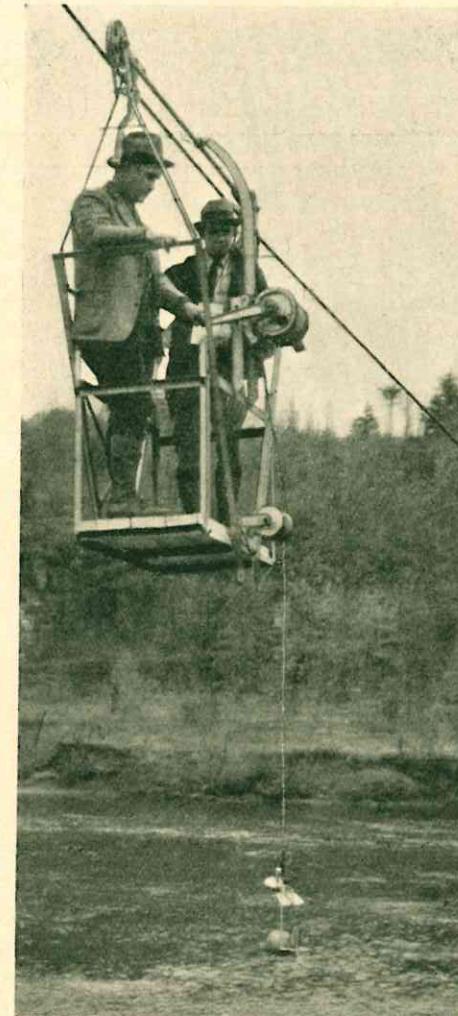
Šeštosios grupės žemės nuosavybės dokumentai yra tikri tik skirtinėse žemėse pirmynkiems žemės valdytojams, kuriuos užtiko 1906 metų lapkričio mén. 9 d. ir 1910 metų birželio mén. 14 d. įstatymai, jei tie pirmynkiestieji žemės valdytojai (pagal 1906 metų išt. darbošeima, o pagal 1910 met. išt. — atskiri asmenys) kaimo sueigos nutarimais yra patvirtinti savininkais ir jei tie nutarimai yra tų įstatymų nustatyta tvarka patvirtinti (Žemiečių viršininkų ar apskričių suvažiavimo). Visi kiti tolimesnieji žemės valdytojai negalėjo tvirtintis savininkais kaimo sueigos nutarimais, o turėjo tvirtintis nuosavybėn bendra tvarka. Tačiau, jei tokie priešingi įstatymams kaimo sueigų nutarimai buvo įregistruoti Vyr. Notaro rejestruose, tai tuos nutarimus, ar pagal juos sudarytus naujus, kitų asmenų nuosavybėn perleidžiamus, dokumentus reikia laikyti tikrais; pagal juos bendrai valdomą žemę dalyti, pasirėmus Žem. tv. išt. str. 132, yra pakankamai pagrindo.

Amerikos hidrometrai matuoja upės debitą: ant skersinio lyno pakabintas „lopšys“, iš kurio gervės pagelba nuleistas malūnėlis su svoriu apačioje.

New River ties Ivanhoe, Va.

Prof. S. Kolupaila

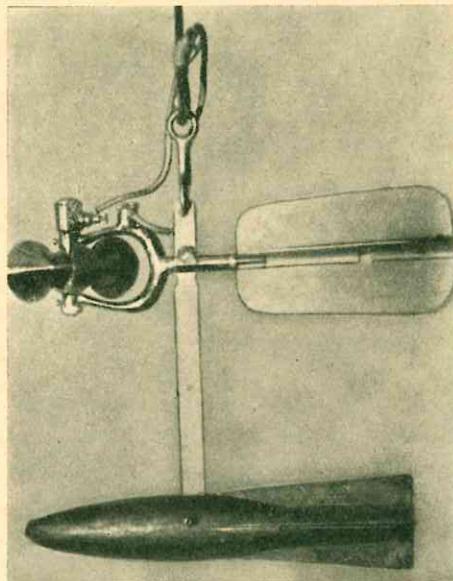
Hidrometriniai darbai Jungtinėse Amerikos Valstybėse

Lankydamas J. A. Valstybes, ypatingai domėjausi hidrometrinių darbų organizacija ir jų metodais. Amerikos hidrometrai išdirbo kiek skirtinę metodiką, vartoja skirtinges instrumentus, kitaip sprendžia hidrologines problemas. Kai kurie jų metodai žinomi ir taikomi pas mus. Būdamas Washingtone, aplankiau centrinę hidrologinę įstaigą ir kelias laboratorijas. Turėjau progos susipažinti su žymiausiais J. A. V. specialistais, kaip N. C. Grover, J. C. Hoyt, W. G. Hoyt, H. N. Eaton, J. J. Diržulaitis. Ypatingai malonu buvo susitiki lietuvių p. Juozą Diržulaitį, Virginijos valstybės vyriausiąjį hidrometratą; vėliau jis man prisiuntė keletą savo darbų.

Valstybinius vandenų tyrinėjimus vykdo J. A. Valstybėse Geologinės Valdybos (Geological Survey) Vandens išteklių skyrius (Water Resources Branch). Skyrius turi savo specialistus kiekvienoje valstybėje. Prie didelių hidrotechniškų projektų ir darbų veikia atskiri biurai.

Palyginus su mūsų darbų organizacija, Amerikoje ryškiai pastebimas darbininkų vengimas. Jei pas mus debitą matuoti padeda 1—2 žmonės, Vokietijoje — 4—5, Rusijoje kartais ligi 10, tai Amerikoje viską atlieka pats technikas, sunkiausiais atvejais su padėjėju. Amerikos hidrometrų įrengimas pritaikytas transportui lengvame automobiliyje.

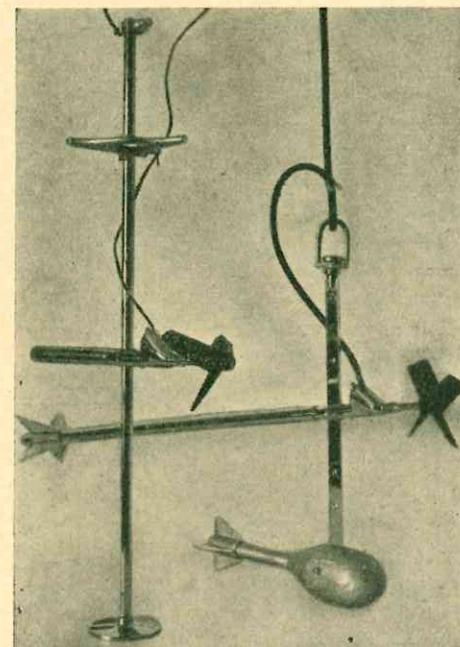
Price sistemos malūnėlis, plačiai vartojuamas Amerikoje: kairėje kaušeliai, dešinėje vairas, apačioje švininis svoris.

Upių debitui matuoti Amerikoje labai plačiai vartojuami Price sistemos malūnėliai (firmos Gurgey gaminami) su vertikalinė sukimosi ašimi: vietoje išlenktų sparnelių, kurie „išigręžia“ į vandens srovę, šie malūnėliai turi po 6 kūgio formos kaušelius, kurie lėtai sukas aplink stačią ašį, paremtą ant kūginio pakulnio. Apsisukimą skaičius registruojamas elektros kontaktu prie išlenkto viršutinio ašies galo (paprastai per telefoną). Tokio malūnėlio konstrukcija labai tvirta, pakaklių nereikia tepti, kontaktai nebijo elektrolizo; bet kaušeliai neišskiria ištiržų srovę, maišo vandenį ir lengvai apsikabina žole, todėl Price tipo malūnėlis laikomas blogesnis, kaip pas mus paplitę malūnėliai su horizontaline ašimi. Amerikos inžinieriai

daro pastangų pagaminti naują malūnėlio tipą. Idomus inž. E. J. Hoffo malūnėlis su guminiais sparneliais, lengvai išsimamu kontakto mechanizmu, lengvai keičiamu atstumu tarp elektros kontaktų, ypatingai paprastu įrengimu. Prie rimtesnių tyrinėjimų, pav., hidroelektrinėse stotyse, ir Amerikoje vartojami vokiški A. Otto malūnėliai.

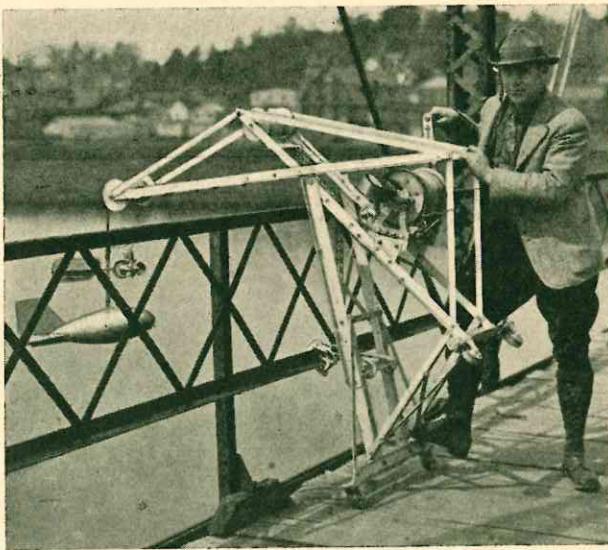
Kairėje:
Hoffo malūnėlis štangoje: 3 plokštelių guminiai sparneliai, vamzdėlis vietoje vairo, viršuje viziras, apačioje padas.

Dešinėje:
Hoffo malūnėlis ant lyno: 4 plokštelių guminiai sparneliai, horizontalinė štanga — vairas, viršuje šarniras, apačioje svoris su vairu.

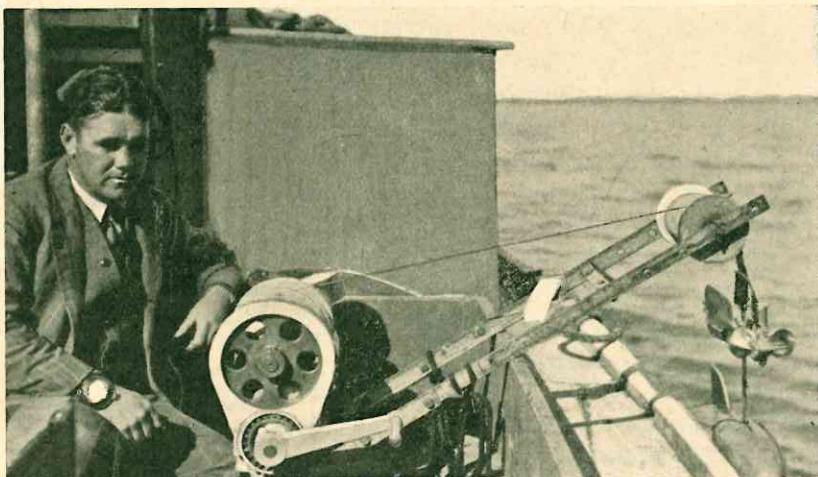
Malūnėlis Amerikoje beveik išimtinai vartojuamas pakabintas ant lyno su svoriu apačioje. Malūnėliui laikyti ir kilnoti su dideliu svoriu būtina atitinkama gervė. Vaizdai rodo tokios rūšies gervę, p. Frazierio patobulintą; man demonstravo jos komplikuotą konstrukciją pats autorius. Malūnėlis nuleidžiamas plieniniame lyne su viena izoliuota viela viduje. Gervė labai patogū matuoja debitą nuo tilto.

Kur nėra tilto, debitui matuoti įtaisomas „lopšys“ — vežimėlis, pakabintas ant skersinio lyno. Tokiame lopšyje vienas hidrometras (kartais du) keliauja skersai upę, matuoja vandens gilumus ir nuleidžia malūneli su nedidelės gervės pagalba arba stačiai rankomis. Kad „lopšys“ nesiektų vandens potvynio metu, lynas turi būti tinkamai aukštai įtemptas: tam tikslui krantuose statomi atramos stupai ar net specialūs bokštai. Paveikslėliuose matome tos rūšies įrengimus.

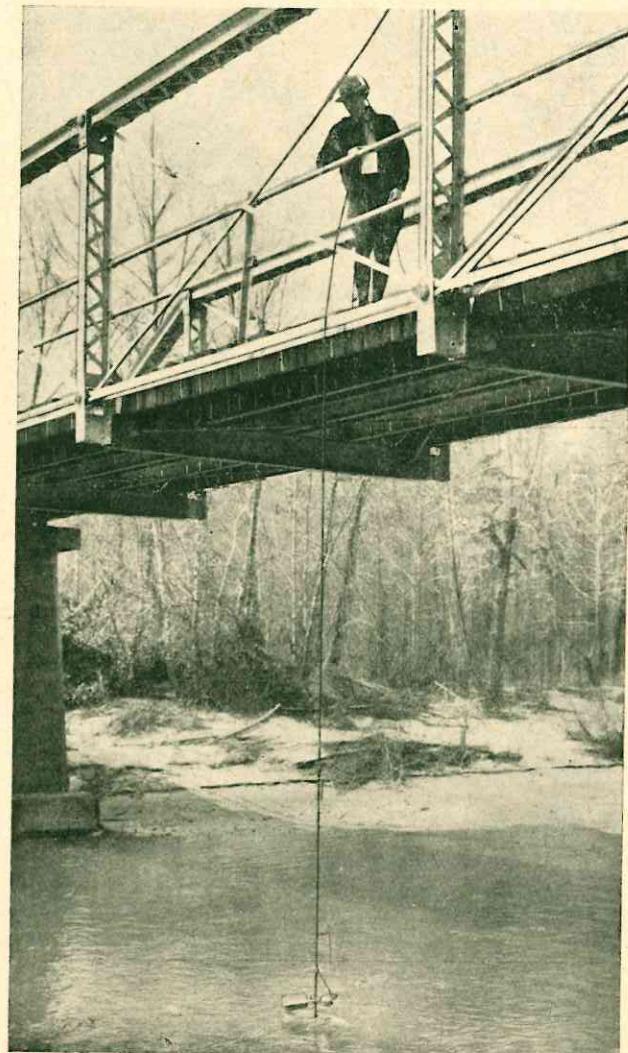

Universalinė gervė malūnėliui nuleisti ir gilumams matuoti.

Greičiams matuoti taikomi, žiūrint reikalą, šie metodai: 1) dviejų taškų — 0,8 ir 0,2 gilumo; 2) vieno taško — 0,6 gilumo, 3) vieno taško 0,2 gilume su redukcijos koeficientu, 4) trijų taškų, 5) vieno taško ties paviršium, 6) integracijos. Matuojama paprastai 40—70 sekundžių kiekviename taške; tik maži greičiai sekami ilgiau. Vertikalių gilumas ir taškų padėtis pataisomi pagal lyno nukrypimo nuo vertikalės kampą. Už horizontalinį nukrypimą malūnėlio ašies nuo statmens skersiniams profiliui pataisa įvedama į rezultatus čia pat, matavimo vietoje.

Gervė malūnėliui nuleisti iš laivo; dešinėje Price malūnėlis su svoriu.

Malūnėlis, nuleistas nuo tilto be gervės: hidrometras matuoja debitą pats vienas.

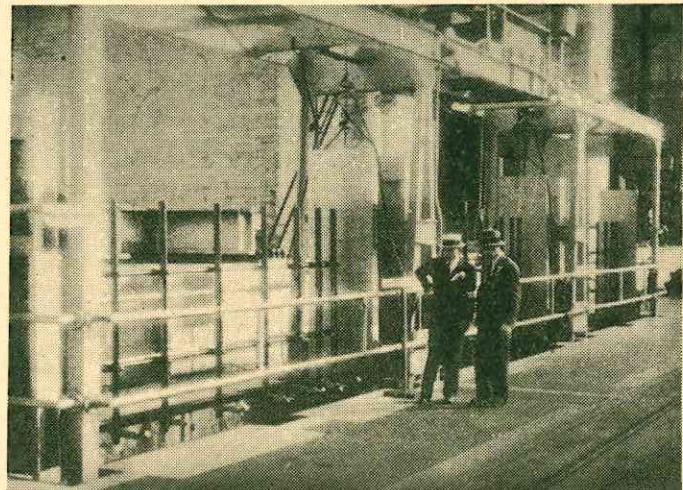
Hardware River arti Scottsville, Va.

Be malūnelių, Amerikoje vartojami ir kiti prietaisai bei būdai upių debitui matuoti: plūdės, užtvankos ir slenksčiai, suspaustos angos, maišymo ir t. t. Worcesterio hidraulinėje laboratorijoje teko matyti debito matavimą vamzdžiuose C. M. Alleno būdu, kurį rodė pats autorius, nepaprastai malonus žilaplaukis šios laboratorijos direktorius. I vamzdį paleidžiama druskos tirpinio srovelė; elektrišku būdu registruojamas laikas, per kurį druska pasiekia įkištų į vamzdį elektrodų; čia druskos tirpinys tarnauja plūde; būdas vadinamas „druskos greičio“ — salt - velocity method. Kontaktai užrašomi popieriaus diagrame.

Malūnėlis nuleistas nuo tilto su pagelba universalinės gervės.

James River ties
Scottsville, Va.

Rémas su 54 malūnéliais vandens debitui matuoti Safe Harbor hidroelektrinėje stotyje.

Vienoje hidroelektrinėje stotyje (Schoellkopf prie Niagaros) debitas vamzdžiuose matuojamas N. R. Gibsono būdu, registruojant hidrostatisko slėgimo pasikeitimą, kai uždaroma ir atidaroma dangis.

Kitoje hidroelektrinėje stotyje (Safe Harbor, Susquehannos upėje) debitui matuoti įtaisytas rémas su 54 malūnéliais (Otto

V tipo su skirtingos formos sparnais). Visi malūneliai dirba kartu, jų kontaktai registruojami chronografo vienoje popieriaus juoste; taikomas atskirų taškų (567 taškai 3 angose) arba vertikalinės integracijos būdai. Nuotraukoje matome įrengimo konstruktorių inž. J. M. Moussoną prie rémo su malūnéliais.

Debitams, matuotiemis prie kintamo horizonto, redukuoti Amerikoje taikomi du būdai: Joneso ir Wigginso. Prie kintamo nuolydžio debito kreivė sudaroma ir taikoma Hallio metodu. Kintamo dugno salygose taikomas plačiai žinomas pas mus Stouto būdas, be to, dar yra kitas Bolsterio būdas.

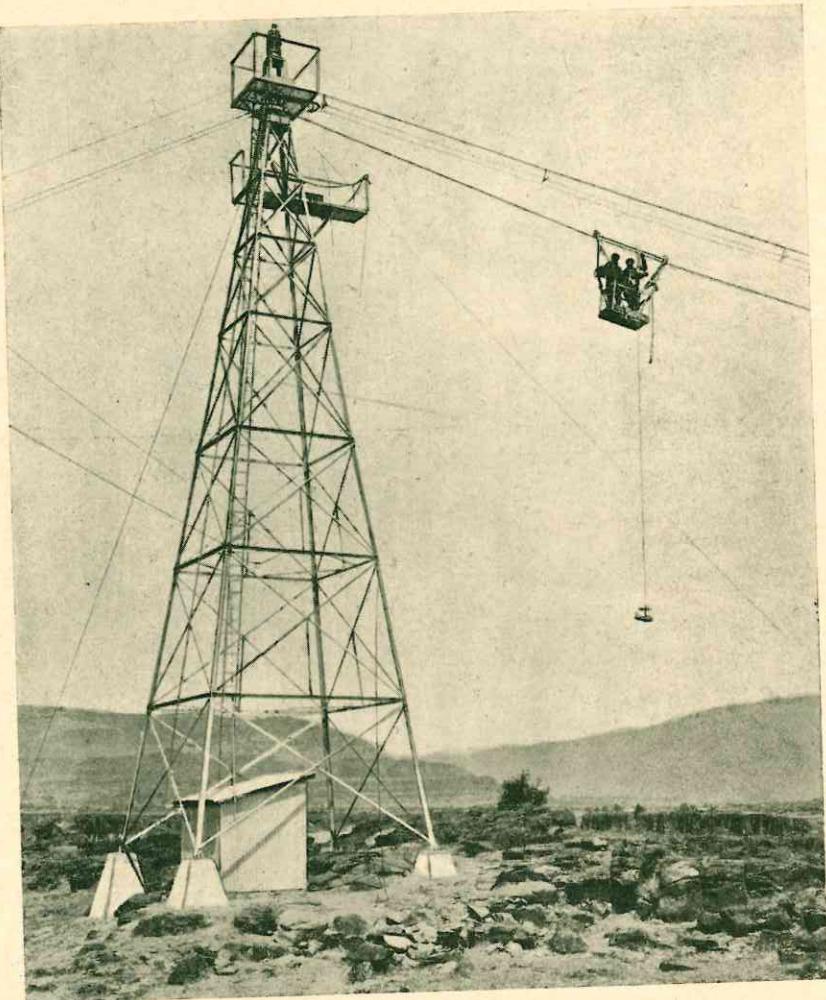
Nauja hidrometrinių darbų instrukcija, dar nespausdinta, smulkiai aptaria visas smulkmenas; turiu jos rotatorium multiplikuotą egzempliorių: Don M. Corbett. Gaging the Flow of Streams. Operation and Maintenance of Gaging Stations. Washington 1935, 224 pusl. Be to, Amerikos hidrometrai turi plačiai žinomus vadovėlius:

1) J. C. Hoyt and N. C. Grover. River Discharge. I leidimas 1907, dabar yra, rodos, VI leidimas.

2) W. A. Liddell. Stream Gaging. New York 1927.

Centrinė hidrometrinė ištaiga spausdina savo darbų rezultatus knygų serijoje vad. Water - Supply Papers, kurių išėjo apie 800 tomų. Pažymėsiu svarbiausius iš naujų leidinių:

1) J. C. Hoyt. Droughts of 1930—34. Washington 1936, 103 pusl., Water - Supply Paper 680. — Sausrūtyrinėjimas.

Geležinis bokštas hidrometriniame profilyje.

2) C. S. Jarvis ir kiti. Floods in the United States. Magnitude and Frequency. Washington 1936, 497 pusl., Water - Supply Paper 771. — Potvyniai J. A. Valstybėse. Dydis ir dažnumas. Labai turtingas hidrologinės medžiagos rinkinys. 207 darbų sąrašas.

3) W. G. Hoyt ir kiti. Studies of Relations of Rainfall and Run - off in the United States. Washington 1936, 301 pusl., Water - Supply Paper 772. — Drėgmenų ir nuotakio santykijų J. A. Valstybėse studijos. Brangių hidrologinių duomenų rinkinys. Platus literatūros sąrašas (193 pavadinimai).

Iš p. J. Diržulaičio darbų paminėtinii:

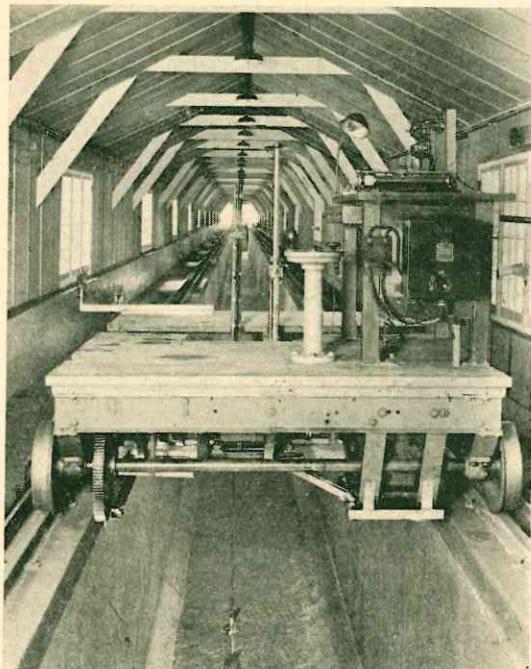
1) J. J. Dirzulaitis and G. C. Stevens. Water Resources of Virginia. Richmond 1927, 510 pusl., Virginia Geological Survey, Bulletin 31.

2) Report of Virginia State Planning Board, Volume II: Natural Resources. 1935 (litogr.), 343 pusl., daug žemėlapiai. J. Diržulaičio redaguota IV dalis — apie vandens ištaklius — 252 pusl. teksto ir 12 žemėlapiai.

Malūnėliams taruoti laboratorijas teko matyti dvi:

1) Worcesterio hidraulinėje laboratorijoje (C. M. Alleno) — apskrito tipo atviroje kūdroje. Svirtis, kuri sukasi aplink vertikalinę ašį, varoma vandens variklio iš greta įtaisyto stotelės.

Taravimo laboratorija Washingtone: vagonėtė su elektros motoru apačioje, dešinėje stalas su chronografu.

2) Washingtone valstybiniame Matų institute (Bureau of Standards) — ilgame kanale su vagonete. Atstumai registruojami ne kelio kontaktais, kaip pas mus, bet „šaudant“ adatomis į padėtą greta bėgių lentą; tokis pasenės būdas buvo seniau tai-komas Šveicarijos taravimo laboratorijoje. Šiaip vagonetės įrengimas ir kanalo dydis tinka tobuliausiemis taravimams. Darbą demonstravo laboratorijos vedėjas W. F. Stutz.

Hidrometrinis profilis
North River ties Rockbridge Baths, Va. Krante
matyti rėmas lynui pakelti, ant lyno lopšys su
hidrometru.

Tame pačiame institute aplankiau didelę Hidraulinę laboratoriją, kuriai vadovauja H. N. Eaton. Laboratorija, be tie- sioginio darbo, koncentruoja ir skelbia žinias apie visų kitų J. A. V. hidraulinų laboratorijų tyrimus. Periodiškai leidžiami biuleteniai: National Bureau of Standards. Hydraulic Laboratory Bulletin. Current Hydraulic Laboratory Research in the United States. Tai — labai didelės vertės leidiniai.

Hidrologiniuose tyrinėjimuose amerikiečiai plačiai taiko matematinės statistikos metodus. Jų metodus maksimaliniams debitui skaičiuoti atpasakoja savo straipsnyje „Maksimalinio debito tikimybė“ (Žemėtvarka ir Melioracija, 1937, Nr. 6). Tais klausimais Amerikoje daug rašoma.

Kaip bendrosios hidrologijos vadovėliai, J. A. V. daugiau- sia žinomi šie:

1) D. W. Mead. Hydrology. The Fundamental Basis of Hydraulic Engineering. New York 1919.

2) A. F. Meyer. The Elements of Hydrology. New York 1917, II leidimas 1928.

Skyrium turiu pažymeti J. A. V. specialistų iniciatyvą sniego hidrologijos srityje. Tam tikslui jie įkūrė Tarptautinę sniego komisiją (International Commission of Snow). Komisijos pirminkas — prof. dr. J. E. Churchill, Nevados universiteto žemės ūkio tyrimo stoties Reno mieste klimatologas — nepaprastai veiklus žmogus, nežiūrint garbingo amžiaus. 1936 metais jis pats aplankė Europos hidrologus ir juos įtraukė į komisijos darbus; buvo jis ir Kaune, o dabar palaiko su mumis gyvą korespon- denciją.

Negalėdamas gilintis į J. A. V. hidrometrinių darbų organi- zacijos smulkmenas, pasitenkinu tik bendra išvada. Milžiniš- kos hidrotechniškos statybos šalyje tiems darbams skirtiama daug dėmesio. Tikslumas jų kiek mažesnis, kaip Europoje, instrumentai taip pat mažiau tikslūs. Visas darbas organizuotas labai nuosekliai, visos išvados tuo spausdinamos, nors naudo- jasi jomis tik ribotas specialistų skaičius. Labai mane nuste- bino tų brangių leidinių viršelyje atspausdintas prašymas: Ne- draskykit ir nemeskit lauk šios knygos. Jei ji Tamstai nebe- reikalinga, parašykit mūsų ištaigai į Washingtoną ir reikalau- kit nemokamo knygos grąžinimo.

Valstybės lešomis hidrometriniai darbai pradėti vykdyti 1888 metais. Ligi šiam laikui hidrometrinių stočių išteigta virš 1600. Matavimų išvados spausdinamos pažymėtuose „Water- Supply Papers“ po 12 tomų kiekvienais metais, suskirstytos stambesniais baseinais: I. Šiaurės Atlanto pakraštis, II. Pietinis Atlanto ir rytinis Meksikos įlankos pakrašciai, III. Ohio, IV. St. Lawrence, V. Aukštutinės Mississippi dalies ir Hudsono įlankos baseinai, VI. Missouri, VII. Žemutinė Mississippi dalis, VIII. Va- karinis Meksikos įlankos pakraštis, IX. Colorado, X. Didysis baseinas, XI. Californija, XII. Šiaurės Pacifiko pakraštis.

Hidrometriniai darbai visoje didžiulėje J. A. V. teritorijoje plačiai organizuoti ir, kaip patyriaus, labai plačiai naudojami. Įvertindami vandenis, praktiški amerikiečiai tinkamai juos ir studijuoją.

Dedamos nuotraukos, dalimi gautos iš Vandens išteklių skyriaus Washingtone, bus naudingos pažiūrėti ir mūsų hidro- metram. Jos paimtos iš spausdinamo Hidrometrijos kurso.

Miestų žemų tvarkymo įstatymas

(Vyr. Žin. Nr. 614, eil. 4330, pask. 1938.VII.5).

I. I v a d a s .

1.

Pagal ši įstatymą vykdomi miestuose, miesteliuose, kurortuose, vasarvietėse ir kitose miestinio požūdžio trobesiais užstatytose bei užstatytinose vietose šie žemų tvarkymo darbai:

- 1) neužstatytų ir netaisyklingai užstatytų žemų pertvarkymas miesto statybai tinkamais sklypais,
- 2) pertvarkymas žemų, nutiesus naują, ištiesinus arba praplatinus seną gatvę, išteigus naują aikštę arba padidinus seną aikštę,
- 3) žemų pakeitimai, sklypams suteikiant statybai tinkamą formą,
- 4) žemės sienų ištiesinimas,
- 5) statybai netinkamų sklypų arba jų dalį prijungimas prie gretimų sklypų.

II. Bendrieji nuostatai.

2.

Žemės tvarkymo darbai turi būti derinami su bendru tvarkomojo žemės ploto užstatymo planu. Tokiose vietose, kurių bendras užstatymo planas dar nėra sudarytas, žemės tvarkymo darbai turi būti atliekami taip, kad tie darbai būtų galima suderinti su bendru tos žemės užstatymo planu.

3.

Žemei tvarkyti reikalingas bent vieno suinteresuoto žemės savininko pareiškimas raštu ir miesto savivaldybės, o kur jos nėra, apskrities savivaldybės pritarimas.

Vidaus Reikalų Ministrui nutarus, žemė tvarkyti galima ir be tokio pareiškimo ir pritarimo.

4.

Vieno žemės tvarkymo darbo palieastosios žemės eina žemės tvarkomoju vienetu.

Vieno žemės tvarkomojo vieneto ribose žemės sukeisti galima ir be savininkų sutikimo.

Krašto Apsaugos Ministerijos valdomoms žemėms sukeisti reikalingas Krašto Apsaugos Ministro sutikimas.

5.

Tvarkomujų žemų savininkų, baigus tvarkyti, gaunamų žemų vertės santykiai turi atitikti jų turėtų prieš sutvarkant žemų vertės santykius.

6.

Tvarkomosioms žemėms sukeisti nereikia kreditoriaus ar kurio kito teisių į tas žemes turėtojo sutikimo.

Skolos ir kiti suvaržymai, sunkinančių keičiamają žemę, be tų, kurie įvykdžius žemės tvarkymą, kaip ne-realūs savaime išnyksta, pereina pakaitomis gautajai žemei.

Nuomininkas gali atsisakyti toliau nuomojės žemę, kuri žemes tvarkant buvo pakeista.

7.

Tais atvejais, kada skolomis ar kuriais nors suvaržymais apsunkintos tvarkomosios žemės savininkas ar valdytojas gauna už žemę arba trobesius piniginį atlyginimą (34, 35, 36, 38, 39 ir 42 str.), tai pinigai jam gali būti išmokėti tik kreditoriams ir kitiems į jo žemę ar trobesius teisių turėtojams sutinkant. Nesant sutikimo, pinigai įnešami į apylinkės teismo depozitą.

8.

Iš žemės tvarkymo kilusi prievolė mokėti piniginį atlyginimą turi pirmenybę prieš kitas skolas, sunkinančias žemę, kuriai ta prievolė yra uždėta.

9.

Iškeltos teisme bylos dėl nuosavybės teisių tvarkomajai žemei tos žemės tvarkymo darbų nesulaiko.

Byla dėl tvarkomosios žemės laimėjės ieškovas gauна tą žemę, kuri sutvarkius teko atsakovui.

10.

Tvarkomujų žemų savininkai ar valdytojai turi nemokamai duoti žemės tvarkymo darbus vykdantiems matininkams:

- 1) butą, kurą ir šviesą,
- 2) susisiekimo priemonių tarnybos reikalams,
- 3) medžiagos matavimo ženklams ir gairėms,
- 4) darbininkus su reikalingais įrankiais.

Jei savininkai ar valdytojai šių priedermių neatlieka, tai dalykai, kurie kyla iš šios priedermės, parūpinami Valstybės Iždo lėšomis.

Valstybės Iždo išlaidos, išleidžiamos šiemis dalykams parūpinti, išieškomos iš neatlikusių tų priedermių žemės savininkų ar valdytojų proporcingai tvarkomiems jų žemės plotams, arba, jei tų išlaidų pagal plotus nustatyti negalima, — proporcingai jų turimai iš žemės tvarkymo naubai.

11.

Už žemės tvarkymo darbus žemės savininkai moka Valstybės Iždui faktinas tų darbų vykdymo išlaidas, kurias nustato Žemės Tvardymo Departamentas.

12.

Valstybės Iždo išlaidos, padarytos šio įstatymo 10 ir 18 str., ir numatytais 11 str. mokesčiis už žemės tvarkymo darbus išieškomi iš savininkų ar valdytojų pagal apygardų žemės tvarkytojų arba Žemės Tvardymo Departamento reikalavimus per policiją valstybiniams mokesčiams išieškoti nustatyta tvarka.

13.

Už įrašymą į pripažinimo aktų registrus ar ipotekos knygas tvarkomosios žemės nuosavybės teisių ir už uždėjimą ar nuémimą tvarkomajai žemei draudimų jokių rinkliavų ir mokesčių neimama.

III. Žemės tvarkymo ištaigos ir jų kompetencija.

14.

Žemės tvarkymo darbus vykdo Žemės Tvardymo Departamentas per jo žinioje esančius matininkus, reikiamaipasiruošusius tiems darbams dirbtį. Kiti matininkai tuos darbus gali dirbtī tik gavę kiekvienam tokiam darbui atskirą Žemės Tvardymo Departamento leidimą.

15.

Žemės tvarkymo projektą sudaro darbą vykdąs matininkas kartu su miesto ar apskrities savivaldybės tam reikalui skirtu atstovu.

16.

Žemės tvarkymo projektus techniniu atžvilgiu tvirtina ir skundus dėl techninės projekto dalies sprendžia Žemės Tvardymo Departamento Direktorius kartu su Vyriausiuoju Statybos ir Sauskelių Inspektorium.

mės Tvardymo Departamento Direktorius kartu su Vyriausiuoju Statybos ir Sauskelių Inspektorium.

Tais atvejais, kada žemės tvarkymo darbai atliekami plose, kuriam dar nėra bendro užstatymo plano, projektas prieš jį tvirtinant turi būti nusiūstas miesto savivaldybei, o jos nesant, apskrities savivaldybei, kad jí dėl projekto pareikštū nuomonę.

17.

Žemėms įkainoti ir kylantiems iš žemės tvarkymo atskiriems asmenims nuostoliams ir turimai naudai nustatyti sudaroma komisija iš pirmininko — miesto ar apskrities inžinieriaus ir narių — mokesčių inspektorius, byla vykdančio matininko ir dviejų savivaldybės atstovų. Komisijos posėdžiai teisėti, kai juose dalyvauja pirmininkas ir ne mažiau kaip 2 nariai.

Komisija sprendžia balsų dauguma. Balsams pasidalinus lygiomis, pirmininko balsas nusveria.

18.

17 str. numatyto komisijos pirmininkas ir nariai, jeigu jie nėra valstybės tarnautojai, gauna už posėdžius atlyginimą valstybės tarnautojų XII kategorijos dienpinigų dydžio ir jiems pagal tą kategoriją atlyginamos kelionės išlaidos. Atlyginimas išmokamas iš Valstybės Iždo lėšų. Išmokėtoji suma išieškoma iš suinteresuotų žemės savininkų ar valdytojų.

19.

Projektus juridiškai tvirtina ir kylandžius ginčus sprendžia Žemės tvarkymo įstatymo 22 ir 23 str. numatyto žemės tvarkymo komisijos tik su tuo skirtumu, kad Apygardos Žemės Tvardymo Komisijoje Žemės Ūkio Rūmu paskirto agronomo vietoje dalyvauja atstovas to miesto ar apskrities savivaldybės, kuriai priklauso tvarkomoji žemė, o Vyriausioje Žemės Tvardymo Komisijoje Žemės Ūkio Rūmu Valdybos pirmininko vietoje — Vyriausias Statybos ir Sauskelių Inspektorius arba jí pavaduoja asmuo.

20.

Žemės tvarkymo komisijos svarsto šiuos kylandžius dėl žemės tvarkymo ginčus:

- 1) dėl žemės sienų,
- 2) dėl žemės plotų,
- 3) dėl žemės savininkų dalių bendroje nuosavybėje (29, 33 ir 40 str.).

- 4) dėl žemės įkainojimo,
- 5) dėl nuostolių ir naudos dydžio,
- 6) dėl atlyginimų.

Pradėjus žemės tvarkymo bylą, šiame straipsnyje nurodytiems ginčams spręsti teismuose iškeltos bylos susabdomos.

21.

Žemės tvarkymo komisijos turi teisę kvestis eksperimentu. Ekspertams atlyginimą sumoka savininkai, kurių reikalui jie buvo kvesti. Atlyginimo dydį, o taip pat kiek kuris savininkas turi mokėti, nustato žemės tvarkymo komisija.

22.

Matininkai, žemės tvarkytojai, žemės tvarkymo komisijų ir 17 str. numatyto komisijos nariai turi nusišalinti nuo žemės tvarkymo darbų vykdymo Civilinės teisenos įstatų 86 str. nustatytais atvejais.

23.

Žemės tvarkymo komisijos 20 str. numatytais ginčus sprendžia Žemės tvarkymo įstatymo 148 ir 149 str. nustatyta tvarka.

IV. Savininkų ir kitų suinteresuotų asmenų dalyvavimas.

24.

Tvarkomujų žemių savininkai ar valdytojai ir kiti suinteresuotieji asmenys prie žemės tvarkymo darbų dalyvauja Žemės tvarkymo įstatymo 30—33, 35, 44, 46—48, 50, 51 ir 52 str. nustatytais pagrindais.

V. Žeminių sienų nustatymas.

25.

Vykstant ši įstatymą tvarkomojo vieneto ir atskirų savininkų žeminių sienos nustatomos ir ginčai dėl jų tiriamos ir sprendžiamos Žemės tvarkymo įstatymo 53—64, 68 ir 69 str. nustatyta tvarka, pakeičiant to įstatymo 56 str. nurodytą žinovų komisiją šio įstatymo 17 str. minimaja komisija.

VI. Projekto sudarymas.

26.

Žemės tvarkymo projektą sudarant, kiek vietas salygos leidžia, turi būti atsižvelgiama į žemės savininkų ar

valdytojų susitarimus ir pageidavimus, o taip pat į trečiųjų asmenų interesus.

27.

Sklypų forma turi atitikti statybos reikalavimus. Didesni sklypai turi būti projektuojami taip, kad ateityje būtų galima jie suskaldyti į statybų tinkamos formos mažesnius sklypus.

28.

Savininko tvarkomajame plote, turinčio keletą sklypų arba rėžių, žemė turi būti, kiek vietas salygos leidžia, susesta į vieną sklypą.

29.

Kelių asmenų bendrai valdomoji žemė, kai bendras valdymas yra susijęs su tą asmenų atskirai valdomų sklypų padėtimi, gali būti padalyta bent vienam iš bendravaldžių prašant.

30.

Bendrai valdomoji žemė, išskiriant 29 str. nurodytus atvejus, gali būti padalyta bendravaldžiams, jeigu jų teisės yra aiškios, arba jei dėl teisių jie susitaria ir jeigu su padalijimu sutinka kreditoriai bei kiti asmenys, turintieji kokių nors teisių į bendrai valdomą žemę.

31.

Savininkams, turintiems tvarkomajame plote trobesius, turi būti, kiek vietas salygos leidžia, sklypai sudaromi prie trobesių.

Svetimoje žemėje trobesius turintiems činšininkams, netermininiams nuomininkams ir tiems iš termininių nuomininkų, kurie žemę nuomoje ne trumpesniam kaip 12 metų laikui, sklypai gali būti sudaromi prie jų trobesių ir be žemės savininkų sutikimo.

32.

Suvedant į daiktą žemę savininko, kuris turi sklypus, atskirai apsunkintus skolomis ar šiaip kuriomis kitų asmenų teisėmis, tiems asmenims dėl jų teisių pirmenybių nesusitarus, už kiekvieną įvairiai apsunkintą sklypą turi būti greta kitas kito duoti atitinkamos vertės atskiri sklypai.

33.

Savininkų, kurie turi tiek maža žemės, kad iš jos statybų tinkamų sklypų sudaryti negalima, žemės gali būti jungiamos į vieną sklypą, paliekant tą sklypą bendra jų nuosavybe.

Jeigu kurio nors iš tokių savininkų žemė yra apsun-kinta skola ar šiaip kuriomis kitų asmenų teisėmis, tai žemė įjungama į bendrą nuosavybę, tik tiems asmenims sutikus.

34.

Jeigu iš statybai netinkamų (33 str.) žemės plotų statybai tinkamo sklypo sudaryti negalima, jie prijungiami prie kitų sklypų, kurių savininkai turi už juos atlyginti.

35.

Tais atvejais, kada dėl vietas salygų kuriam nora savininkui ar žemės valdytojui negali būti sudarytas reikiamas vertės sklypas, skirtumas išlyginamas pinigais.

36.

Savininkams, kuriems žemės tvarkymą įvykdžius, tenka nusikelti trobesiai ar kurie turėtų šiaip kokių iš žemės tvarkymo kilusių kitų nuostolių, tie nuostoliai atlyginami pinigais arba žeme.

Tais atvejais, kada trobesiai tenka nusikelti činšininkams arba nuomininkams, nuostolių atlyginimą gauna činšinkai arba nuomininkai.

37.

35 ir 36 str. numatytais piniginius atlyginimus sumoka tvarkomųjų žemių savininkai ir valdytojai proporcingai jų iš žemės tvarkymo gaunamai naudai.

38.

Vykstant žemės pakeitimuis su tikslu suteikti sklypams statybai tinkamą formą ir ištisinant sklypų sienas, tais atvejais, kada dėl vietas salygų sklypų vertės žeme išlyginti negalima, skirtumas išlyginamas pinigais. Primokėjimų dydį, šalims nesusitarus, nustato 17 str. minimoji komisija.

39.

Užstatytame rajone neužstatytas sklypas arba jo dalis, kurie dėl mažumo, netinkamos formos ar ypatingos padėties jų savininko negali būti racionaliai išnaudoti statybai, gretimam savininkui prašant, gali būti prijungti prie pastarojo žemės už atlyginimą ir be pirmojo savininko sutikimo. Lygiai taip pat ir netinkamo statybai sklypo ar jo dalies savininkas gali prašyti, kad tas sklypas ar sklypo dalis būtų prijungti prie gretimo žemės savininko be jo sutikimo. Dėl atlyginimo šalims nesusitarus, jų nustato 17 str. minimoji komisija.

40.

Sudarant žemės tvarkymo projektą 1 str. 1 p. numatytiems darbams atliskti, žemė gatvėms, aikštėms, skverams, parkams ir kitiems viešo naudojimo tikslams, o taip pat savivaldybių reikalams imama iš visų žemės savininkų, proporcingai jų turimos žemės vertei. Ta žemė lieka bendra nuosavybe tų asmenų, iš kurių ji buvo paimta, bet savivaldybė turi teisę kiekvienu metu išsigyti ją nuosavybe pirkimo ar nusavinimo keliu.

Kol skirtoji viešo naudojimo tikslams ir savivaldybės reikalams žemė savivaldybės bus išsigyta, ja naudojasi jos savininkai, išskiriant gatves, kurios, baigus žemės tvarkymą, gali būti tuoju naudojamos susisiekimo reikalams.

41.

Už paimtą gatvėms žemę (40 str.) tų žemių savininkams ligi 30% jų visos žemės vertės savivaldybė atlyginimo nemoka. Be atlyginimo gatvėms imamas žemės plotas laikomas ekvivalentu už gatvėmis sudaromus savininkams patogumus.

Gatvėms skirtieji plotai yra laisvi nuo skolų ir suvaržymų kitų asmenų naudai.

42.

Tais atvejais, kada, be tvarkomųjų žemių savininkų, iš naujų gatvių turi žymios naudos ir kai kurie tvarkymo nepaliestų žemių savininkai ar valdytojai, jiems gali būti uždėta prievolė atlyginti atitinkamą dalį gatvėms paimtos žemės vertės, kurios savivaldybė neatlygina.

43.

Žemės tvarkymo projekte turi būti surašomas žemės savininkų išgyjamos teisės ir jiems dedamos prievolės.

Prie žemės tvarkymo projekto turi būti pridedamas tvarkomosios žemės planas.

Žemės tvarkymo projektas turi būti paženklinamas vietoje matavimo ženklais.

44.

Žemės tvarkymo projekte turi būti pažymima:

- 1) kuris žemės tvarkymo darbas vykdomas,
- 2) kurios žemės tvarkomos ir kokiais nuosavybės dokumentais jos valdomos,
- 3) kuriuos žemės plotus gauna kiekvienas savininkas,

- 4) kuriomis skolomis ir suvaržymais yra apsunkinta tvarkomoji žemė ir ant kurių sklypų tos skolos ir suvaržymai perkeliami,
- 5) kurie žemės plotai paliekami bendroje nuosavybėje,
- 6) piniginiai žemės savininkų atsilyginimai,
- 7) kada savininkai pradės valdyti sutvarkytą žemę,
- 8) trobesių nukėlimo laikas ir atlyginimas už jų laikymą senoje vietoje ligi nukeliant,
- 9) medžių, krūmų ir kito turto atsiėmimo laikas ir tvarka,
- 10) kitos reikalingos projekto žinios.

VII. Projektų pareiškimas ir jų sekundimas.

45.

Žemės tvarkymo projektas pareiškiamas suinteresuočiems asmenims Žemės tvarkymo įstatymo 137—139 str. nustatyta tvarka.

46.

Nepatenkintieji žemės tvarkymo projektu gali jį apkurti Žemės tvarkymo įstatymo 140—142 str. nustatyta tvarka.

VIII. Projekto vykdymas.

47.

Žemės tvarkymo projektai vykdomi Žemės tvarkymo įstatymo 150—155, 159—161 str. nustatyta tvarka.

IX. Baigiamieji nuostatai.

48.

Šiam įstatymui vykdyti taisykles leidžia Žemės Ūkio Ministras, susitaręs su Vidaus Reikalų Ministru.

A. Smetona,
Respublikos Prezidentas.

V. Mironas,
Ministras Pirmininkas.

Karo Topografijos Skyriaus precizinės niveliacijos altitudžių s q r a š a s

Kauno geležinkelio stotis — Vilijampolės tiltas*).

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRAŠYMAS	P a s t a b a
r. 301	33.820	Čiurlionio g-vė 21 Nr. (Vytauto prospekt. 2 namo pamate).		
r. 370	29.938	Čiurlionio ir Napoleono gatvių kampe, garažo pamate.		
r. 364	28.675	Napoleono g-vė 36 (Šiaulių g-vė 2 namo pamate).		
r. H ₂	30.296	Karmelitų bažnyčios pamate iš Nemuno pusės.	Hidrometri- nio Biuro	
r. H ₁	29.306	Mickevičiaus g-vė 21/1 Nr. namo pamate.	Hidrometri- nio Biuro	
r. 355	28.841	Daukanto g-vė 2a (Kęstučio g-vės kampe, namo pamate).	Kauno miesto	
r. 353	27.593	Kęstučio g-vė 49 (Maironio gatvės kampe, namo pamate).	"	
r. 354	29.208	Laisvės al. 58 (Maironio g-vė 7, namo pamate).	"	

*) Šio tarpo niveliacijos duomenys paimti iš Kauno miesto preciz. niv. darbų.

Nuo šio „Ž. ir M.“ numero pradedame spaudsinti Karo Topografijos Skyriaus vykdomos precizinės niveliacijos duomenis. Jie néra dar galutini, nes dar nepadarytas išlyginimas ir pagrindinė altitudė paimta tik iš vokiečių precizinės niveliacijos, o ją turi duoti Baltijos Geodezinė Komisija. Bet šios dvi priežastys negali kliudyti duomenimis naudotis, kadangi poligonų nesąryšiai siekia tik kelij milimetru ir yra beveik tikra, kad pagrindinę altitudę Komisija ims irgi vokiečių.

Šie duomenys duos kultūrtechnikų ir kitų įstaigų niveliacijoms bendrą pagrindą.

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRAŠYMAS	Pastaba
r. 324		30.326	Duonelaičio g-vė 40 (Maironio 17, namo pamate).	Kauno miesto
r. 323		39.564	Putvinskio g-vė 40 Nr. namo pamate.	"
r. 326		30.950	Leono Sapiegos 3 (Duonelaičio 10, Seimo rūmų namo pamate).	"
r. 328		29.277	Ožeškienės g-vė 7 Nr. namo pamate.	"
r. 329		29.377	Laisvės Al. 63 Nr. namo pamate.	"
r. 330		29.020	Ukmergės pl. 1 (Lukšio g-vė 2, namo pamate).	"
r. 331		28.974	Lukšio g-vė 3 Nr. namo pamate.	"
r. 333		29.348	Jablonskio g-vė 11 (Lukšio 13, namo pamate).	"
r. 334		28.501	Mapų g-vė 11 (Lukšio g-vė 21, namo pamate).	"
r. 335		28.990	Lukšio g-vė 56 (Daukšos gatvės kampe, namo pamate).	Namų re- montuojant 1934 m. žuvusi. Kauno miesto
r. 337		27.972	Daukšos g-vė 10 (Jonavos g. kampe, namo pamate).	
m. N.		24.563	Petro Vileišio tilto kairiojo krauto atramoje iš pietų-vakarų pusės.	"

Plungės — Telšių geležinkelis.

m. 1000	2,43	115.895	Plungės gel. stotyje, dešinėje fasadiniu duru, po pirmuoju langu.
r. 1001	2,97	116.184	Geležinio 20,0 m angos tilto per Bebrungą akmeninėje atramoje. 81 km, 6 pik., 70 m.
r. 1002	1,90	139.414	Betoninio 2,0 m angos tilto per griovį atramoje. 78 km, 7 pik.

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRAŠYMAS	Pastaba
m. 1003	3,07	140.562	Betoninio 2,0 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje. 76 km, 8 pik., 2 m.	
r. 1004	2,61	145.747	Betoninio 4,0 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje. 73 km, 7 pik., 50 m.	
r. 1005	4,18	160.339	Betoninio 2,0 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje. 71 km, 1 pik., 40 m.	
m. 1006	1,21	151.703	Geležinio 20,0 m angos tilto per Lušinos up. akmeninėje atramoje. 66 km, 9 pik., 60 m.	
r. 1007	1,62	156.206	Betoninio 5,6 m angos tilto per mažą upelį akmeninėje atramoje. 65 km, 7 pik., 46 m.	
r. be nr.	1,52	164.241	Betoninio tilto per griovį šaligatvyje iš galos. 64 km, 1 pik., 25 m.	
r. 1008	2,16	166.072	Betoninio 4,0 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje. 62 km, 6 pik.	
r. 1009	1,85	167.374	Susisiekimo Ministerijos namo, esančio prie Telšių — Plungės vieškelio ir geležinkelio sankryžos, pietų rytiniame kampe. 60 km, 4 pik., 45 m.	
r. 1010		151.882	5,0 m į dešinę nuo geležinkelio linijos betoniniame stulpelyje. 58 km, 5 pik., 94 m.	

Telšių — Kužių — Šiaulių geležinkelis.

r. 1011		145.064	Telšių geležinkelio stoties fasade, į dešinę nuo iėjimo.
m. 1012		145.127	Telšių geležinkelio stoties fasade, palei 4-tą langą iš Šiaulių pusės.

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRAŠYMAS	Pastaba
r. 1013	1,50	145.070	Telšių geležinkelio stoties fasa-de, į kairę nuo iėjimo.	
r. 1014	2,19	136.945	Gelžbetoninio 2 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje, de-šinėje angos pusėje. 54 km, 3 pik., 28,5 m.	
r. 1015	2,55	125.494	Geležinio 9,55 m angos tilto iš dešinės pusės akmeninėje atramoje. 52 km, 1 pik., 40 m.	
r. 1016	1,60	123,829	Gelžbetoninio 3 m angos tilto iš dešinės pusės akmeninėje atramoje. 49 km, 5 pik., 89,6 m.	
r. 1017	1,96	120,761	Geležinio 10 m angos tilto per Mastupį iš dešinės pusės akmeninėje atramoje. 47 km, 9 pik., 94 m.	
m. 1018	2,20	117,475	Geležinio 20 m angos tilto per Girdvainio upę viršuje akmeninės atramos iš dešinės pusės. 46 km, 0 pik., 30 m.	
r. 1019	2,02	116,614	Gelžbetoninio 4,6 m angos tilto per griovį iš dešinės pusės akmeninėje atramoje. 43 km, 8 pik., 33,2 m.	
r. 1020	0,98	117,858	7,3 m kairėje geležinkelio pusėje betoniniame stulpelyje. 41 km, 8 pik., 9 m.	
r. 1021	1,12	116,002	Akmeninio 3,1 m angos tilto vamzdžio dešinės pusės viršuje. 40 km, 8 pik., 34 m.	
r. 1022	1,76	118,202	Prieš Ubiškių sustojimo vietą 16,7 m dešinėje nuo geležinkelio linijos betoniniame stulpelyje. 39 km, 7 pik., 19,5 m.	
r. 1023	0,71	113,485	9,7 m kairėje geležinkelio pusėje betoniniame stulpelyje. 37 km, 9 pik., 54 m.	

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRAŠYMAS	Pastaba
r. 1024	1,06	108,536	Geležinio 90,2 m angos tilto per Virvytės upę iš dešinės pusės akmeninėje atramoje. 37 km, 2 pik., 48,4 m.	
m. 1025	2,18	117,255	Gelžbetoninio 4 m angos tilto iš dešinės pusės akmeninės atramos viršuje. 36 km, 1 pik., 8,65 m.	
r. 1026		129,391	26,6 m dešinėje geležinkelio lini-jos betoniniame stulpelyje. 34 km, 0 pik., 10,8 m.	
m. 1027	1,69	130,472	Tryškių geležinkelio stoties fa-sade, dešinėje vidurinio lango. h = 0,35.	Markė įbe-tonuota vė-liau, negu buvo stato-mi reperiai.
r. 1028	1,04	128,097	Gelžbetoninio 4,1 m angos tilto per šlapią pievą akmeninėje at-ramoje iš dešinės pusės. 32 km, 3 pik., 17,2 m.	
r. 1029	1,64	130,757	Gelžbetoninio 2,04 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 31 km, 2 pik., 77,2 m.	
r. 1030	1,44	131,930	Gelžbetoninio 4 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 29 km, 6 pik., 3,5 m.	
r. 1031	1,26	129,515	7,5 m dešinėje nuo geležinkelio linijos prie Raudėnų geležinkelio stoties betoniniame stulpelyje. 28 km, 2 pik., 0 m.	
m. 1032	2,58	128,094	Gelžbetoninio 4 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 26 km, 9 pik., 38,7 m.	
r. 1033	1,53	130,996	Gelžbetoninio 2 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 24 km, 3 pik., 59 m.	

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRAŠYMAS	Pastaba
r. 1034		121,491	Geležinio 22,15 m angos tilto per Upyną akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 21 km, 1 pik., 54 m.	
r. 1035		113,078	Gelžbet. 4 m angos viaduko per kelią akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 19 km, 6 pik., 34,3 m.	
r. 1036		120,443	Gelžbetoninio 4 m angos tilto per šlapią pievą akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 17 km, 8 pik., 83,3 m.	
r. 1037		122,084	Gelžbetoninio 4 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 22 km, 8 pik., 29 m.	
m. 1038		118,036	Gelžbetoninio 2 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 16 km, 6 pik., 7,7 m.	
r. 1039		107,821	Gelžbetoninio 6 m angos tilto per Ringio upelį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 14 km, 9 pik., 54,6 m.	
r. 1040		107,394	Gelžbetoninio 2 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 13 km, 3 pik., 9 m.	
r. 1041		99,672	Geležinio 71,27 m angos tilto per Ventos upę akmeninėje atramoje iš deš. pusės. 10 km, 7 pik., 90,5 m.	
r. 1042		102,046	Gelžbetoninio 2 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 9 km, 4 pik., 62,9 m.	
m. 1043		104,291	Gelžbet. 2 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 7 km, 6 pik., 54,6 m.	
r. 1044		103,387	Gelžbetoninio 2 m angos tilto per šlapią pievą akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 5 km, 8 pik., 56,2 m.	

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRAŠYMAS	Pastaba
r. 1045		103,617	Gelžbetoninio 2 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 4 km, 8 pik., 1,1 m.	
m. 1047		104,299	Gelžbetoninio 1,80 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš kairės pusės. 2 km, 4 pik., 15,8 m.	Oksiduota markė. Skaitant nuo Kauno 162 km, 4 pik., 57,72 m.
r. 1101		103,579	Geležinio 6,43 m angos tilto per Amalijos upę akmeninėje atramoje iš kairės pusės. 160 km, 4 pik., 49,65 m.	
r. 1102		105,147	11,9 m dešinėje nuo geležinkelio linijos betoniniame stulpelyje. 158 km, 4 pik., 0 m.	
r. 1103		106,028	Geležinio 2,04 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš deš. pusės. 156 km, 4 pik., 93,3 m.	
r. 1104		107,108	5,6 m kairėje nuo geležinkelio linijos betoniniame stulpelyje. 154 km, 7 pik., 0 m.	
r. 1105		110,686	Geležinio 2,1 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 153 km, 1 pik., 16 m.	
r. 1106		111,591	Geležinio 3,2 m angos tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 150 km, 6 pik., 36,7 m.	
m. 1107		118,079	Medinio 2 m angos tilto per griovį betoninėje atramoje iš dešinės pusės (tiltas yra ant trečio ne-naudojamo kelio, skaitant pirmuoju Šiaulių — Joniškio kelią). 148 km, 7 pik., 27,4 m.	Oksiduota markė.
r. 1108		129,977	Šiaulių geležinkelio stoties traukos tarnybos sandėlio, esančio kairėje pusėje prieš Joniškio — Tauragės plentą, mūrinės sienos į Telšių pusę kampe.	

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRASYMAS	P a s t a b a
m. 1110		130,436	Šiaulių geležinkelio stoties fasade prie iėjimo į III klasę.	Oksiduota markė.

Stulgė — Kaltinėnų — Laukuvos — Rietavo — Plungės vieškelis.

r. 1232	2,66	110,520	Geležinio tilto per Ančios upę akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 15 km, 0 pik., 21 m.	Kilometražas skaitomas nuo Kaltinėnų mst. Vedant plentą šis reperis buvo perkeltas į kitą vietą, todėl jo altitudės nėra.
r. 1231	3,45		7,9 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulpelyje. 12 km, 3 pik., 6,0 m.	
r. 1230	2,61	133,812	7,3 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulpelyje. 8 km, 9 pik., 10 m.	
r. 1229	3,18	156,586	8,0 m į kairę nuo vieškelio betoniniame stulp. 6 km, 2 pik., 98 m.	
r. 1228	3,12	137,173	8,0 m į dešinę nuo vieškelio, kairiame Akmenės krante, prie kopolytėlės. 3 km, 1 pik., 23 m.	
r. 1227	0,25	144,437	Kaltinėnų vaistinės namo pietinio šono pamate. 0 km, 2 pik., 51 m.	
r. 1226	1,14	153,062	Kaltinėnų katalikų bažnyčios šventoriaus dešiniųjų vartų kairiam stulpe. 18 km, 9 pik., 77 m.	Kilometražas skaitomas nuo Laukuvos mst.
r. 1225	2,88	167,027	9,0 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulp. 17 km, 8 pik., 34 m.	
r. 1224	2,68	153,340	9,0 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulp. 14 km, 9 pik., 59 m.	
r. 1223	3,08	161,766	Į dešinę nuo vieškelio, prie kelio, einančio į Piurininkų k. 12 km, 2 pik., 75 m.	
r. 1222	2,83	162,937	8,0 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulpelyje. 9 km, 1 pik., 93 m.	

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRASYMAS	P a s t a b a
r. 1221	3,28	163,809	10,0 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulpelyje. 6 km, 3 pik., 65 m.	
r. 1220	3,08	170,143	8,0 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulpelyje. 3 km, 0 pik., 80 m.	
m. 1219	2,87	164,590	Laukuvos m. katalikų bažnyčioje, kairėje pusėje nuo didžiųjų durų. 23 km, 8 pik., 99 m.	Kilometražas skaitomas nuo Rietavo mst.
r. 1218	3,22	125,401	9,5 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulpelyje. 21 km, 0 pik., 28 m.	
r. 1217	3,26	133,038	8,5 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulp. 17 km, 8 pik., 4 m.	
r. 1216	3,47	131,250	7,6 m į kairę nuo vieškelio betoniniame stulpelyje. 14 km, 5 pik., 44 m.	
r. 1215	3,66	101,609	Betoninio tilto per griovį atramoje iš kairės pusės. 11 km, 0 pik., 78 m.	
r. 1214	3,89	104,875	8,0 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulp. 7 km, 4 pik., 14 m.	
r. 1213	3,52	107,849	8,5 m į dešinę nuo vieškelio betoniniame stulpelyje. 3 km, 5 pik., 22 m.	
m. 1212	0,78	114,060	Rietavo m. katalikų bažnyčios šiaurės rytiniame kampe, kairėje didžiųjų durų. 25 km, 4 pik., 6 m.	Kilometražas skaitomas nuo Plungės mst.
r. 1211	0,44	112,767	Rietavo Ž.Z.U. mokyklos mūrinio namo fasade, kairėje fasadinių durų, tarp pirmo ir antro lango. 24 km, 6 pik., 21 m.	
r. 1210	3,00	118,771	Rietavo m. Teisingumo M-jos mūrinio namo šiaurės rytiniame kampe. 24 km, 1 pik., 79 m.	

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRASYMAS	P a s t a b a
r. 1209	3,41	117,423	8,6 m į kairę nuo vieškelio betoniame stulpelyje. 21 km, 1 pik., 75 m.	
r. 1208	3,67	135,527	7,5 m į kairę nuo vieškelio betoniame stulp. 17 km, 7 pik., 64 m.	
r. 1207	2,92	112,228	6,6 m į dešinę nuo vieškelio betoniame stulp. 14 km, 0 pik., 94 m.	
r. 1206	3,90	107,198	8,8 m į dešinę nuo vieškelio betoniame stulp. 11 km, 1 pik., 74 m.	
r. 1205	2,71	122,375	10,0 m į kairę nuo vieškelio betoniame stulpelyje. 7 km, 2 pik., 74 m.	
r. 1204	2,64	119,588	7,3 m į kairę nuo vieškelio betoniame stulpelyje. 4 km, 5 pik., 60 m.	
r. 1203	0,16	110,349	Plungės sinagogos fasado pietų rytiniame kampe. 1 km, 9 pik., 21 m.	
r. 1202	0,42	117,445	Plungės m. Reisto mūrinio namo, iš fasado pusės, pietų rytiniame šone. 1 km, 7 pik., 58 m.	
m. 1201	1,34	117,252	Plungės katalikų bažnyčios pietų rytų kampe, dešinėje didžiujų durų. 1 km, 3 pik., 38 m.	

Kretingos — Plungės geležinkelis.

r. 1301	1,90	24,529	Geležinio tilto per Akmenės upę akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 124 km, 7 pik., 0 m.
r. 1302	1,95	37,282	Geležinio tilto per griovį betoninéje atramoje iš kairės pusės. 122 km, 8 pik., 0 m.
r. 1303	2,80	41,599	Klibių stoties namo šiaurės rytiniame kampe. 120 km, 8 pik., 50 m.

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRASYMAS	P a s t a b a
r. 1304	1,82	46,665	Geležinkelio tarnautojų valdiškame name (ties Voveraičių kaimu) pietinėje pusėje. 118 km, 0 pik., 20 m.	
m. 1305	2,70	48,440	Gelež. tilto per griovį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 116 km, 2 pik., 10 m.	
r. 1306	2,42	50,475	Geležinio tilto per Skuoblos upėlį akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 113 km, 5 pik., 20 m.	
r. 1307	2,06	56,087	Geležinio tilto per griovį atramoje iš dešinės pusės. 111 km, 1 pik., 5 m.	
m. 1308	0,39	62,070	Kartenos geležinkelio stoties fasade, vakarinio kampo pamate. 109 km, 0 pik., 80 m.	
r. 1309	2,11	61,112	Geležinio tilto per griovį atramoje iš dešinės pusės. 108 km, 6 pik., 80 m.	
m. 1310	2,45	50,139	Geležinio tilto per Salantos upę betoninėje atramoje iš dešinės pusės. 106 km, 5 pik., 0 m.	
r. 1311	1,80	67,159	Geležinio tilto per griovį atramoje iš dešinės pusės. 104 km, 1 pik., 10 m.	
r. 1312	1,18	66,708	Geležinio tilto per Mišupi akmeninėje atramoje iš dešinės pusės. 102 km, 3 pik., 0 m.	
r. 1313	3,12	68,323	Geležinio tilto per griovį atramoje iš dešinės pusės. 101 km, 1 pik., 10 m.	
r. 1314	0,54	90,829	Šateikių geležinkelio stoties rytiniame gale (kampus prie geležinkelio bėgių). 98 km, 0 pik., 10 m.	

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRAŠYMAS	Pastaba
r. 1315		91,273	Geležinio tilto per griovį atramoje iš dešinės pusės. 97 km, 4 pik., 70 m.	
	1,56			
m. 1316		100,217	Geležinio tilto per griovį atramoje iš dešinės pusės. 95 km, 9 pik., 0 m.	
	2,08			
r. 1317		108,307	Geležinio tilto per griovį atramoje iš dešinės pusės. 93 km, 8 pik., 20 m.	
	2,32			
r. 1318		116,836	Alksnėnų sustojimo vietas namo rytiniame kampe — fasade. 91 km, 5 pik., 0 m.	
	2,50			
r. 1319		121,133	Geležinio tilto per griovį atramoje iš dešinės pusės. 88 km, 9 pik., 90 m.	
	1,80			
r. 1320		116,710	Geležinio tilto per griovį atramoje iš dešinės pusės. 87 km, 2 pik., 0 m.	
	3,10			

Latvijos sienos — Skuodo — Kretingos — Bajorų geležinkelis.

m. 1424		17,665	Didžiajame Lietuvos — Latvijos sienos ženkle, prie gel. tilto per Apšes upę iš vakarų pusės. 165 km, 5 pik., 20 m.	
		2,74		
r. 1423		22,716	Skuodo katalikų bažnyčios vidurinėje kolonoje iš pietų pusės. 162 km, 7 pik., 80 m.	
	0,30			
r. 1422		20,148	Skuodo m. ats. gen. Plechavičiaus malūno iš fronto pusės prie įren-gimo maišams ikelti į 2 aukštą. 162 km, 4 pik., 80 m.	
	1,10			
r. 1421		18,715	8,0 m į kairę nuo geležinkelio betoniniame stulpelyje. 162 km, 7 pik., 80 m.	
	2,59			
r. 1420		31,219	Geležinio tilto per griovį betoninėje atramoje iš kairės pusės. 160 km, 1 pik., 90 m.	
	2,86			

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRAŠYMAS	Pastaba
r. 1419		40,151	Geležinio tilto per griovį betoninėje atramoje iš kairės pusės. 157 km, 3 pik., 30 m.	
	1,53			
m. 1418		41,569	Geležinio tilto per griovį betoninėje atramoje iš kairės pusės. 155 km, 8 pik., 0 m.	
	2,28			
r. 1417		40,183	Geležinio tilto per griovį akmeninėje atramoje iš kairės pusės. 153 km, 5 pik., 20 m.	
	3,17			
r. 1416		37,040	Geležinio tilto per griovį akmeninėje atramoje iš kairės pusės. 150 km, 3 pik., 50 m.	
	1,23			
m. 1415		37,434	Geležinio tilto per Šventąją akmeninėje atramoje iš kairės pu-sės, š. rytų gale. 149 km, 1 pik., 20 m.	
	2,07			
r. 1414		39,947	10,0 m į kairę nuo geležinkelio betoniniame stulpelyje. 147 km, 0 pik., 50 m.	
	2,05			
r. 1413		41,834	5 m į kairę nuo geležinkelio betoniniame stulpelyje. 140 km, 0 pik., 0 m.	
	2,96			
m. 1412		42,528	Gelež. tilto per Juodupės upelį akmeninėje atramoje iš kairės pusės, p. r. gale. 142 km, 0 pik., 40 m.	
	3,07			
r. 1411		41,359	9,0 m į kairę nuo geležinkelio betoniniame stulpelyje. 138 km, 9 pik., 70 m.	
	3,08			
r. 1410		36,338	Gelež. tilto per Virbalinės upelį betoniniame vamzdyje iš kairės pusės. 135 km, 8 pik., 90 m.	
	2,87			
r. 1409		35,307	Gelež. tilto per griovį betoniniae vamzdyje iš kairės pusės. 133 km, 0 pik., 20 m.	
	2,93			

Markių ir reperių Nr. Nr.	At- stu- mai km	Altitu- dės m	MARKIŲ IR REPERIŲ APRASYMAS	Pastaba
r. 1408	0,69	29,126	8,0 m į dešinę nuo geležinkelio betoniniame stulpelyje. 130 km, 0 pik., 90 m.	
r. 1407	1,06	26,391	Darbėnų m. katalikų bažnyčios pamate iš šiaurės pusės. 129 km, 4 pik., 0 m.	
m. 1406	2,94	20,737	Gelež. tilto per Durbos upelį akmeninėje atramoje iš kairės pusės. 128 km, 3 pik., 40 m.	
r. 1405	2,87	23,155	Gelež. tilto per mažą upelį betoniniame vamzdyje iš dešinės pusės. 125 km, 4 pik., 0 m.	
r. 1404	2,97	32,705	10,0 m į kairę nuo geležinkelio betoniniame stulpelyje. 122 km, 5 pik., 30 m.	
r. 1403	2,98	29,971	10,0 m į dešinę nuo geležinkelio betoniniame stulpelyje. 119 km, 5 pik., 60 m.	
r. 1402	3,03	26,994	10,0 m į dešinę nuo geležinkelio betoniniame stulpelyje. 116 km, 5 pik., 80 m.	
m. 1401	1,65	30,980	Kretingos gel. stoties tarnautojų gyvenamojo namo šiaurės vakariniame kampe. 113 km, 5 pik., 50 m.	
r. Niv. p.	(27,220) vok.	27,214	Bajorų geležinkelio stoties fasade.	

(Kužių — Mažeikių —) Lūšės — Latvijos sienos geležinkelis.

r. 1601	2,76	68,375	Gelež. tilto per griovį akmeninėje atramoje iš kairės pusės. 227 km, 9 pik., 50 m.
r. 1602	2,48	64,787	Gelež. tilto per griovį akmeninėje atramoje iš kairės pusės. 227 km, 9 pik., 50 m.

(Bus daugiau).

Mūsų gyvenimas

APLINK PASIŽVALGIUS.

Pradėjus veikti naujiems Ž. U. M. etatams, iš Žemės Tvarkymo D-to Melioracijos skyriaus yra sudarytas atskiras Melioracijos Departamentas. Melioracijoms Lietuvoje šis įvykis reiškia kaip ir naujo laikotarpio pradžią, kuris sutampa su šiais sukaktuviniais metais. Turint galvoje, kad krašto žemės ūkio kultūros aukštėsnis kėlimas, be drėgmės kiekio sureguliuavimo dirvožemy, neįmanomas, naujo departamento svoris dar labiau padidėja.

Naujojo departamento vadovybė mums nesvetima. Paskirtieji asmenys yra išgyje aukštajį kultūrtechnikos moksłą ir turi praktikos stažą. Malonu dar pabréžti, kad šie asmenys pirmuosius kultūrtechnikos mokslius yra išėjė jau laisvoje Lietuvoje.

Melioracijos darbai Lietuvoje, galima sakyti, tik gerokai pradėti; pa- statę juos į tinkamas vėžias, sulauksime pasigérētinų vaisių.

Džiugu, kai svarbūs visam kraštui darbai kartu su gyvenimu žengia pirmyn, pranašaudami geresnę ir kultūringesnę krašto ateitį.

* * *

Vykantieji žemėtvarkos darbus matininkai darbo našumui patikrinti turi nustatytais darbų normas ir šių darbų pagreitinimui bei paskatinimui — premijas.

Dėl darbų normų daug sakyti netenka. Dabartiniu laiku skirstomujų kaimų plotai susmulkėjo, teisinė bylų tvarkymo pusė pasunkėjo, o ir darbams statomi didesni techniniai reikalavimai. Atsižvelgiant į tai, gal tikslu būtų darbų normas peržiūrėti ir, reikalui esant, kiek pamažinti.

Mokamas premijas seniau, kada kaimų skirstymas ir dvarų parceliacija buvo pačiame įkarsty, galima buvo pilnai pateisinti. Dabar, užbaigus dvarų parceliaciją ir kaimų skirstymui einant į galą, gal ir nebūtų tikslø skatinti skubeti. Ar ne geriau būtų likusių skirstymo darbų atlikti mažėlesne sparta, bet atydižiau. Smulkesnių ir komplikuotesnių darbų vykdymas, esant premijoms, visai be blogos valios, vykdytojus gali skatinti paskubeti, nuo ko techninis darbo atlikimas nukentės. Daug yra priežasčių, kurios sako, kad mokamos premijos už kaimų skirstymą būtų praeities dalykas.

Malonu būtų, kad ir daugiau asmenų šiuo klausimu pasisakytu; mano tikslas buvo ši klausimą išjudinti. Objektyviam mums svarbių reikalų svarstymui pasinaudokime mūsų žurnalu.

V. Vandenis.

PRIE NAUJO KAPO.

(A. a. kultūrtechnikui R. Bulavai atminti).

Buvo vėsus 1928 metų rugsėjo sekmadienis. Kėdainiuose, įgulos aikštėje, vyko gimnazijos sporto varžybos. Gimnazijos auklėtiniai rodė savo ištvermę bei vikrumą. Gausi minia įdėmiai sekė kiekvieną pasirodymą ir geresnius žygius lydėjo pritarimu.

Vienu metu iš žiūrovų minios atsiskyrė aukštasis, liesas vyrukas, prisirartino prie vyriausiojo varžybų tvarkdario ir pradėjo su juo kažką tartis.

Po trumpo pasikalbėjimo tvarkdarys, atsigrėžęs į žiūrovus, garsiai paskelbė: „Dėmesio, gerbiamieji! Varžybos įgauna kaskart daugiau įdomumo. Štai vienas kultūrtechnikas (Kėdainiuose tada taip buvo priimta vadinti visus Kultūrtechnikų Mokyklos auklėtinius) panorėjo paveržti laurus iš Gimnazijos atletų ir užsiraše dalyvauti trumpą distanciją bégime ir šokime su kartimi. Deja, trumpą distanciją bégimas jau vykdomas, todėl tamstos matysite tik vieną dalį šių intriguojančių varžybų — šokimą su kartimi“.

Nespėjome nė atsigauti nuo šitos staigmenos, kuri buvo tuo didesnė, kad mes, „senieji kultūrtechnikai“ (II kurso), visai net nepažinojom to „ilgojo“, kai jau prasidėjo ir šokimas su kartimi. Gimnazijos atletai vienas po kito peršvili p 2,60 m. „Ilgasis“ tik nusimetė švarkelį, labai létai, didžuliais žingsniais, įsibėgėjo ir, mūsų pasitenkinimui, taip pat permetė savo ilgą kūną į antrą kliūties pusę. Kliūtis pradėjo kilti, o kartu su ja ir mūsų entuziazmas, nes „Ilgis“ vis ēmė kliūti švariai, kai tuo tarpu gimnazistai pradėjo vienas po kito atkristi. Ties 2,95 m liko tik vienas gimnazistas ir „mūsiškis“. Gimnazistas užkliuvo — guodési susitrenkės kojā ir negalės toliau varžytis. Šiaip jau šokas iki 3,10 m. Laimėjimas pripažįstamas „mūsiškui“. Publiką ploja. Bet ne! Kas ten?! Jis kažką pasako, kliūtis pakeliamas iki 3,20 m. Štai jis įsibėga, op — švariai! Jo varžovas pirmas paspaudžia jam ranką — daugiau priekaištų būti negali. Pulko orkestras visais plaučiais réžia tušą, bet griausmingas minios šauksmas jį visai nustelbia. Mes puolame į aikštę, artyn to lieso ilgo vaikino, norime jį pasveikinti, išnešti ant rankų, bet jis jau suskubo užsimesti savo švarkelį ir dingti minioje. Kas jis, kas jis? — klausinėjame vienas kitą. Sužinojome tik vėliau. Tai buvo Romanas Bulava, tik ką atvykės į pirmąjį Mokyklos kursą.

Jo jau néra. Romanas Bulava mirė. Perskaiciav dienraštyje užuojautą jo artimiesiems — ne, nesinori tikéti. Argi tai tikrai tas pats, tas visiems draugiškas, nepalyginamai kuklus ir visada mokas kitus gerai nuo teiki berniokas? Tas pats, su kuriuo taip dar, atrodo, nesenai kartu mo-kémės, vienam bute gyvenome, šviesias ir tamsias valandas kartu praleidome? O tų tamsių valandų, tikrai, jam buvo tiek, kiek tik gali būti menkai medžiagiškai aprūpintam mokinui. Pietų pertraukos metu dažnai būdavo galima jį rasti braižykloje. „Ką, Roma, tu jau po pietų?“ „Aišku, aš jau trys dienos kai po pietų“, — linksmai atsakydavo jis. Tai būdavo priimama už vykusį juoką, o juk dažniausiai tai būdavo graudi tiesa.

Tasai vargingas gyvenimas mokykloje ir kai kurios kitos negerovės turėjo tiek neigiamos įtakos dar nesubrendusiam jo charakteriui, kad iš linksmo entuziasto vaikino padarė nepataisomą pesimistą. Nenorėjau tikéti savo ausimis, kai vieno draugiško pašnekėsio metu jis išsitarė: „E, velniop toks gyvenimas! Norisi vieną kartą baigt su juo“. Taip, tas linksmasis Romanas, kokį jį mes visi žinojom, slėpė savyje giliai liūdesi, sielvartą ir, gal būt, ilgesi dvasinės giedros. Ir, jei jis kentėdamas mokėjo savo skausmą taip giliai paslepsti, pridengti tokios, pasižiūrėti, geros nuotaikos uždanga, tai tas tik iškelia dar vieną didžiųjų jo asmens vertybų. Džiaugsmas, gera nuotaika — visiems, skausmas ir liūdesys — tik sau! Toks buvo jis — nepaprastas, sunkiai pasiekiamas.

Deja, iš tokių vertybų kapitalo nesusikalsi. Gyvenimas labiau myli praktiskus, nors, kartais, ir labai nuskurdusių sielų žmogelius. Todėl ir a. a. Romanas liko šalę gyvenimo, daugelio nesuprastas ir net pasmerktas. Pasmerktas, kad „nemokėjo gyventi“.

Gyvenimas pilnas staigmenų. Kas žino, gal tie patys, kurie tarėmės „moką gyventi“, priėjė tą slenkstį, kurį a. a. Romanas jau peržengė, prisipažinsime, kad kaip tik mes patys nemokėjome gyventi, kad gal buvome per daug įsiknisę į žemę.

Kaip ten bebūtu, o visi turime sutikti, kad tas visada toks draugiškas ir toks mielas vaikas, koks buvo a. a. Romanas, vertas to didžio liūdesio, su kuriuo sutikome žinią apie jo taip netikėtą pasitraukimą iš mūsų — gyvuoj tarpo. Jo néra. Visa, kas su juo surišta, praeitis, o „alles Vergängliches ist nur ein Gleichen“, kaip sako Getē. Bet koks jis vertingas ir gražus tas a. a. Romano mums paliktas palyginimas: būkime tokie kuklūs, draugiški ir taip užgniaužkime savyje visus kartumus, kaip buvo, kaip darė jis.

Kult. A. Katilius.

Fotografija

FOTO SEKCIJOS KRONIKA.

● Antroji mūsų foto paroda (suruošta V. D. K. Muziejuje drauge su etnografijos paroda) truko ligi gegužės mén. 1 d. Lankytųjų buvo per 3.200, iš jų per 1.000 aplankė parodą atskirai, kiti — ekskursijomis.

● L. e. Žemės Ūkio Ministro p. Generalinio Sekretoriaus iniciatyva ir Ministerijos Kolegijos nutarimu Ministerijos patalpos bus puošiamos foto nuotraukomis ir paveikslais iš kiekvieno departamento darbo srities.

● Nepriklausomosios Lietuvos progresui ir atsiekiems eksporto srityje rezultatams pavaizduoti K. Ginečio išleistas anglų kalba meniškas albumas. Tarp kitų albuman idėta ir 10 mūsų foto sekcijos narių nuotraukų. Albumo išleista 10.000 egzempliorių. Jis siunčiamas viso pasaulio svarbesniems laikraštiams, vyriausybės nariams, visuomenės veikėjams, garsiausioms firmoms, bankams, prekybos rūmams ir kt.

● „Pieno ir gyvulių ūkio“ š. m. žurnalo Nr. 4 idėtas straipsnis „Fotografuokime“. Jame autorius karštai ragina tos srities darbuotojus išsigyti foto aparatus ir fiksuoти viešą gyvenimą: ruošiamas parodas, parodėles, įvairius kursus, pienines, gyvulius ir t. p. Pataria iš tokių nuotraukų sudarinėti albumus, ruošti nuotraukų foto parodas ir kaip pavyzdį nurodo Matininkų ir Kultūrtechnikų S-gos ruošiamus foto konkursus.

Panašiai buvo raginami „Mūsų Giriose“ ir miškininkai. Kaip matome, mūsų sekcijos darbas užkrėtė ir gretimų sričių darbininkus, ir foto mėgėjų armija kas diena didėja.

● Foto sekcijos nariai: Adomėnas, Arlauskas, Bergas, Chmeliauskas, Damašas, Dženkaitis, Kaulakis, P. Karapavičius, Laužadis, Montvilas, Motiejūnas, Niemčinavičius, Survila, Papaurėlis, Šlaitas, Varškevičius, Meškauskas, Slavinskas paruošė užsienio lietuviškomis mokyklomis foto - albumelius. 16 iš jų jau perduoti U. L. R. D-jai ir, kaip skelbė „L. A.“, išsiuntinėti į šias lietuvių kolonijas: Argentinos, Brazilijos, Uragvajaus, Škotijos, Prancūzijos ir Irano, Charbino ir Šanchajaus lietuviams. Laukiama dar 10 pažadėtų albumelius; antra jų partija, 12 albumelių, bus taip pat perduota U. L. R. D.

● V. D. K. Muziejuje nuo š. m. VI-7 iki VI-17 Lietuvių draugijos S. S. R. tautų kultūrai pažinti buvo suruošta Sovietų fotografijų paroda; jos apžvalga duodama atskirai. Parodoje buvo išstatyta 183 nuotraukos 53 autorių.

● Siomis dienomis Foto Mégėjų Draugija išrinko naują valdybą, į kuria įėjo: O. Milaševičius, V. Augustinas, D. Čibas, A. Grušnys ir G. Orientas. 1937 metais Draugijon priimta 27 nauji nariai, o iš viso dabar yra apie 120 narių.

● Š. m. gegužės m. 1 d. iki gegužės m. 15 d. Karininkų Ramovės iškilmui salėje įvyko L. Foto Mégėjų D-jos suruošta tarptautinė ir apžvalginė paroda, kurios aprašymas taip pat duodamas atskirai. Parodoje dalyvavo 35 užsienio ir 30 vietinių foto mēgėjų. Išstatyta buvo 219 nuotraukų. Parodoje dalyvavo ir mūsų F. S. narys K. Daugėla, kuris buvo pakviestas ir į jury komisiją.

Rinkoje pasirodė K. Lauciaus knygos „Fotografioti gali kiekvienas“ II laida, kurioje įdėta ir mūsų foto sekcijos nario K. Daugėlos nuotrauka „Gluosnis prie tvenkinio“. Visos nuotraukos (15) atspausdintos ant kreidinio popieriaus ir sudaro menišką knygos priedą.

Foto sekcijos nariai, užsisakydami šią knygą per sekciją, gauna ją su 20% nuolaidos, t. y. vietoje 4 lt už 3,20 lt. Siūskite užsakymus Foto Sekcijos valdybai. Šios vertingos knygos recenziją dėsime kitame žurnalo numerelyje.

KAIP PAVAIZDUOTI FOTOGRAFIJOJ NAUJĄJĮ LIETUVOS KAIMĄ.

Keletas minčių dėl šių metų foto konkurso.

Nesenai, birželio mėnesį, Kaune įvyko labai įdomi kaip visuomenei, taip fotomégėjams foto paroda. Tai sovietų foto paroda, kurią suruošė Vytauto Didžiojo muziejaus rūmuose SSSR tautų kultūrai pažinti lietuvių draugija. Gaila, kad daugumui matininkų ir kultūrtechnikų foto mēgėjų neteko jos pamatyti.

Bet aš ne apie šią parodą čia noriu rašyti. Ją įvertinau kitur — „Naujojoj Romuvoj“. Ši paroda iškėlė naujų minčių, kuriomis noriu su Tamstomis pasidalinti ryšium su Jūsų foto sekcijos valdybos paskelbtuoju šios vasaros foto konkursu.

Minėtoji SSSR foto paroda buvo įdomi ir pamokanti tuo atžvilgiu, kad turėjo gryna propagandinių pobūdį. Norėta parodyti, koks pavydėtinai gražus yra gyvenimas Sovietų Rusijoje. Parodoje buvo knyga, kurioje lankytojai galėjo įrašyti savo pastabas. Daug kas ir rašė. Iš tų įrašų paaiškėjo, kad paroda atsiękė dalį tų tikslų, kurių siekė jos rengėjai. Daugelis parodos lankytojų rašė esą susižavėjė gražiu Sovietų Rusijos gyvenimu, kuris atvaizduotas šioje parodoje.

Šios parodos lankytojų atsiliepimai apie ją, nors nemaža jų gal ir nebuvo visai nuoširdūs — reikia manyti, kad ne vienas rašė ne tai, ką iš tikro manė — parodė, kokios didelės svarbos turi propagandinio pobūdžio nuotraukos. Ši dalyką mes, Lietuvos foto mēgėjai, turėtumėm gerai įsidėmėti. Ypač turėtumėt atkreipti dėmesį į ši reikalą Tamstos, matininkai ir kultūrtechnikai, nes dirbdami įvairiuose Lietuvos kampeliuose, geriausiai matydami, kaip keičiasi mūsų šalies „veidas“, turite geresnių, kaip kiti foto mēgėjai, progū padaryti nuotrauką, kurios tinkā krašto propagandai.

Bet čia tuojuo kyla klausimas, kokias nuotraukas laikyti propagandinėmis? Iki šiol bent mes manome, kad propagandinio pobūdžio yra tik tokios nuotraukos, kurios vaizduoja mūsų šalies gamtos grožį ir retus, senovinius pastatus ar liaudies meno dirbinius. Taip bent atrodo pavarčius mūsų propagandinius leidinius. Ten matai daugiausia vaizdus, kur yra kryžiai,

koplytėlės, senos bažnyčios, gražių gamtovaizdžių, na, ir mergaičių tautiniai drabužiai. Žmonių gyvenimas, darbas labai retai tevaizduojamas.

Sovietai, matyt, į ši reikalą kitaip žiūri. Jų foto parodoje gamtos vaizdus galėjo ant pirštų suskaityti, o buvo vaizduojamas žmonių gyvenimas ir darbas. Tai visai suprantama: jų norėta parodyti, koki gyvenimą sukūrė komunistinis režimas. Graži gamta — ne jo nuopelnas: tokia ji buvo ir priešsovietinėje Rusijoje. Tai kam ją rodysi?

Tamstoms tuo kils mintis, kam aš tai pasakoju? Bene noriu tik įkalbėti užsimerkti einant su foto aparatu pro pakelės koplytėlę ir fotografuoti tik šieną piaunančius bernus ar daržus ravėjančias merginas. Ne. Mes neturime mestis į kraštinumus dėl to, kad kiti dėl specialių sumetimų taip daro. Tačiau vistik mums reikia daugiau susidomėti mūsų gyvenimu, veiki mu, vadinosiomis butovinėmis nuotraukomis. Vaizduodami fotografijoje savo krašto gamtą, negalime pamiršti žmonių gyvenimo.

Foto sekcijos valdyba, kaip matyt iš foto konkurso sąlygų, siemet ypatingą dėmesį kreipia į Lietuvos kaimo atvaizdavimą. Norima pavaizduoti naujają ir senajį mūsų kaimą. Senajį kaimą vaizduojančių nuotraukų mes turime nemaža. Yra nemaža foto mēgėjų, kurie juo domisi. Bet naujasis Lietuvos kaimas yra, galima sakyti, visiškai užmirštas. Pernykščiam Tamstų foto konkurse naujojo Lietuvos kaimo skyrius, reikia atvirai pripažinti, buvo silpniausias. Siemet vaizduojant naujają Lietuvos kaimą reikėtų nepamiršti, kad jis pavaizduoja ne tik trobesiai, bet ir jo žmonių gyvenimas: jų darbas, poilsis, pramogos ir kt.

Dabar klausimas, kaip jis vaizduoti? Šio dalyko mums tikrai praverstų pasimokyti iš sovietų foto mēgėjų. Tiesa, jie Sovietų Rusijos gyvenimą pavaizdavo vienpusiškai, tendencingai — visi atrodo perdėm linksmi, laimingi, — bet sykiu ir parodė, kaip svarbu nefotografuoti to, ko nereikia. Vienas parodos lankytojas parašė, kad foto aparatas užfiksuoja visa tai, kas tikrovėje yra. Nuotraukų negalima pagražinti, negalima išleisti nereikalingų smulkmenų, kaip kad padaro dailininkas piešdamas. Parodoje išstatyti nuotraukos gražios. Iš to sekā, kad ir gyvenimas SSSR turi būti gražus.

Kas nemoka fotografuoti, tam tokios išvados atrodo labai teisingomis. Tuo tarpu foto mēgėjas gerai žino, kad fotografuojant taip pat galima iki tam tikro laipsnio nustelbti nuotraukoje nereikalingas smulkmenas, nors šiuo atžvilgiu foto mēgėjų padėtis ir daug sunkesnė kaip dailininko. Bet vienu atžvilgiu foto mēgėjas ir dailininkas yra vienodoje padėtyje — pasirinkdami vaizdą. Foto mēgėjas gali nefotografuoti to, kas jam nepatinka arba kas atrodo vaizdai nereikalinga ar jam kenkia.

Gyvenime, tikrovėje, šalia gražių daiktų yra ir negražūs, su teigiamais dalykais drauge maišosi ir neigiami. Kai fotografuosite mūsų naujają kaimą, praleiskite tai, kas nereikalinga, kas sudaro neigiamą jo vaizdą. Jei, pavyzdžiui, šalia gražaus namo riogso kokia sulūžusi statinė, nebūtina juk ją sykiu nuotraufuoti. Paridink ją į šalį. Arba jei būrelyje švariu, tvarkingu, vaikučių įsimaišo koks nevalyvas, purvinalis, apiplyšusiais drabužiais, juk nebūtina jį pastatyti pačiame priešakyje, kad visos skylės jo drabužiuose gerai matytusi nuotraukoje... Nereikia falsifikuoti tikrovės, fotografuoti visus su užsakytu šypsena, kaip tai darė minėtieji mūsų kaimynai, bet sykiu nėra reikalo ir pabrėžti nuotraukose tai, kas pasitaiko neigiamo, negražaus.

Tokių tai minčių man kilo ryšium su Tamstų šios vasaros foto konkursu. Gal jos ir ne visos atrodys priimtinos ar teisingos, bet, tur būt, yra svarstytinės, ir aš manyčiau, kad Tamstoms vertėtų šiai klausimais pagalvoti. Kaip įvykdinti techniškai šiuos mano patarimus, ši syk pakalbėti néra kaip. Daugumas Tamstų ir patys žinote, kaip tai padaryti, be patarimu šiuo reikalui.

K. Laucius.

ŠIS TAS APIE SUKAKTUVINE L. F. M. DR-JOS PARODĄ.

Gegužės mėn. vidury pasibaigusioje Liet. Foto Mégėjų tarptautinėje parodoje dalyvavo 64 autorai. 30 — vietinių ir 34 iš užsienio. Paroda buvo gražiai organizuota. Ypatingai trys dalykai šią parodą išskyrė iš kitų tos rūšies mūsų krašte ruošiamų parodų: erdvė ir graži Karininkų Ramovės salė, išstatytų nuotraukų ižėmimas ir užsienio autorių darbai.

Kažin ar mūsų mégėjai sugebėtų iš savų negatyvų išteklių tą 80-ties nuotraukų spragą, kurią dabar buvo užėmęs užsienis, — užpildyti. O užsieniečiai šioje parodoje buvo stiproki. Jiems buvo skirta iš 30 diplomų, už vieną geriausią nuotrauką, — 16.

Be kelio silpniesnių, vien „iš mandagumo“ praleistų nuotraukų, šioje parodoje buvo išstatyti rinktinės, per paskutinius metus ar net nuo seniau padarytos, fotografijos. Jau per nuotraukų atrinkimą komisijos buvo atmetas geras trečdalis taip vietinių, taip ir užsieninių autorių darbų. Skelbiant šios parodos sąlygas, buvo nutarta priimti vietinių autorių ne daugiau kaip po 10, o užsienio — 4 nuotraukas. Bet iš vietinių autorių tik vienas Augustinas su savo padidinimais net su 11 nuotraukų sugebėjo per k-jos pirštus pralysti. Kiti — arba iš karto nestatė pilnos normos, arba buvo smarkiai nusijoti. Iš užsieninių — praėjo 5 autorai, kiekvienas su 4 nuotraukomis.

Vertinant savuosius, pirmoje eilėje tenka iškelti mūsų fotografijos senmeistrus: Augustiną, Laucių, Naruševičių ir Milaševičių. Pirmojo parodoje buvo 11 nuotraukų, antrojo — 9, trečiojo — 8, ketvirtoto — 7.

V. Augustinas, kaip ir visose pirmesnėse parodose, buvo kruopščiai pa-
riuošęs. Jis, galima tvirtinti, vienintelis vietinis autorius, iš savo paskutinių metų nuotraukų parodai išrinkęs geriausią medžiagą. Jo premijuota „Juoda duona“, o taip pat ir „Banguojanti žemė“, turi savy jau matytus motyvus, bet kartu turi ir daug naujo, autoriaus individualumą pabrėžiančią požymiu. Nors jau sykį buvęs išstatytas, bet mielai žiūrimas šedevras „Rugienos“, lyg ir verčia tvirtinti: geriau rodyti seną, bet gerą nuotrauką, ne-
kaip naują ir silpną. Tačiau silpną nuotrauką jis visai neturi. Gal „Dvi sesutės“ kiek per daug profesionališkai, o „Mama“ — per daug realistiškai nuimtos, tačiau eilinių lankytųjų daugumui šios nuotraukos pirmoj eilėj krinta į akį.

Laucius yra vienas iš pastabiausių fotografių Lietuvoje. Tokią pastabumą gyslelę turėj ir taip gerai techniškajā fotografavimo pusē suprantas mégėjas gali šedevrinius paveikslus tiesiog „iš piršto išlaužti“. Jis abejingai praeina pro tą, kitų fotografių taip smarkiai medžiojamą, galingą vaizdo dinamiškumą ir apsistoja ties smulkiais deimančiuais: ties pora ilgų už gatvės kertės grindinį kertančiu šešeliu, ties nuo stogo į balą krintančiais vandenės lašais. Tai yra seno, fotografijos menu visuomet aktualiai susirūpinusio, teoretiko pažymys.

Pas Naruševičių nuotraukose jaučiama aptašyta, užbaigta stadija. Nieko negalima jam prikišti, nei techniniam nei kompoziciniam nuotraukos ir mo-

tyvo išpildymui, bet taip pat negalima pro jo rėmus praeiti nepastebėjus savotiško, aukštos klasės pasiekusio mégėjo, pasitenkinimo savimi. Atrodo, kad autorius, parinkdamas parodai negatyvus, bijojo bet kuo rizikuoti ir išstatė tik tas nuotraukas, kurių visai negalėtų žiūrovai sukritikuoti. Jo spaudoje dedamos kai kurios nuotraukos (kur jis motyvą ir temą parinkime laisvai jaučiasi) būdavo beveik parodiškesnės už išstatytas. Iš visų jo lygios vertės išstatytų padidinimų buvo diplomuotas „Slavėjos“. Toje nuotraukoje be jokio romantiškumo ir dirbtinumo jaučiamas ankstyvas miesto rytas. Paprasta, bet sunki tema.

Milaševičius, atrodo, teturėję nedaug progų ką nors naujo fotografuoti. Taip pat jaučiamas jo nuotraukose kažkokas susivaržymas motyvą parinkime. Kodėl jis neįstatė tokio reto gražumo „Portreto“, premijuoto tarpt. foto mėgėjų konkurse Lucernoje? Dabar mūsų mégėjai gavo tik spudoje pamatyti tai, kas turėtų būti ne vienoje, bet keliose parodose rodoma.

Iš jaunuju foto mėgėjų šioje parodoje geriausiai pasirodė Miežlaiškis. Skirstant diplomus, galima buvo net kelias labai geras nuotraukas atrinkti. Jo „Anksti ryta“ galima iškaiti iš pirmųjų 10-ties geriausiu parodos nuotraukų skaičiu. Miežlaiškis, be abejo, bus ateityje vienas stipriausiu veiksmo nuotaikų vaizduotoju. Taip pat diplomo verta ir jo „Ratai žiemą“.

Jablonskis, jei nesvarstyti kelių grynaus techniškų fotografavimo netobulumų, pasirodė su gražiausiais vaikų nuotraukų padidinimais.

Iš užsieniečių stiprūs buvo šie: Bahnsen Axel (J. A. V.) su „Judu“, tilpusi „N. Romuvos“ viršelyje. T. y. artistiškumą mokas atvaizduoti mégėjas. Dabač Tošo (Jugoslavija) su pavyzdingu portretu „Filosofas“. Dobro B. (Belgija) su saulėtomis žaidžiančiu vaikų nuotraukomis. Ghyszy Laszló (Vengrija) su retai ryškia „Vaisių“ ir nuotaikingu „Vidudienio varpu“ nuotraukomis. Hanna Forman (J. A. V.) su (pas mus visai nefotografuojamu) akto paveikslu „Kanjonas“ ant chlorbrominio popieriaus. Ives Ronald (J. A. V.) parodė didelius motyvo kombinacijos gabumus. Ostadal Miloš (Čekoslovakija) su visomis 4 techniškai labai švariai atliktomis ir turiningomis nuotraukomis. Schaepman C. J. J. (Olandija) su vieninteliais šioje parodoje bromo aliejaus ir gumos padidinimais.

Inž. K. Da.

SOVIETŲ FOTOGRAFIJOS PARODA.

Sie metai mūsų foto mėgėjų gali būti pavadinti gausingų fotografijos parodų sezonus. Jau žiemą pradėjo su savo konkursu (nors ir ne visai viešai) rodytis Liet. Mat. ir Kult. S-gos Foto Sekcija. Po to, ta pati sekcija, rodydama savo aktyvumą, susidėjo su Vytauto Didž. Kult. Muziejaus etnografais ir viešai parodė savo buvusių konkursų geriausias, rinkties nuotraukas. Nespėjo ši paroda užsidaryti, kai Lietuvos Foto Mégėjų Draugija surengė didelę jubiliejinę foto parodą, į kurią pirmą kartą nemaža užsieniečių atsiuntė savo rinktinį nuotraukų, tuc būdu suteikdami progą mūsiškiams pasverti savuosius darbus tarptautiniu mastu.

Birželio 7 dieną atidaryta ir 10 dienų trukusi Sovietų fotografijos paroda vėl ne vieną foto mėgėjų buvo nuviliojusi į Vyt. Didž. Kult. Muziejų. Parodą surengė Lietuvių d-ją SSSR kultūrai pažinti. Joje buvo išstatyti 53 autorių 183, daugiausia didelio formato, padidinimai.

Išstatytas nuotraukas foto mėgėjiku žvilgsniu vertinant, tenka kreipti dėmesį tik į pirmose dviejose muziejaus patalpose išstatytas nuotraukas, tuo tarpu kituose dviejose kambariuose vyrauja iš tikrujų mėgėjų principu išeinanti reklama.

Šia paroda Lietuvą d-ją SSSR kultūrai pažinti moderniniu būdu verbuoja žiūrovus, sukeldama juose pasigérėjimo ir simpatijos jausmus mūsų didžiajam kaimynui. Parodoje, be keliolikos meniškos vertės nuotraukų, buvo padidinimų iš SSSR pramonės, žmonių tipų, žymų valstybės vyrų ir moterų, sporto, kariuomenės ir teatro gyvenimo.

Vos kelias lentas su padidinimais peržvelgęs, žiūrovas šioje parodoje pėjunta Rusijos platybes, tuos neribotus, per du žemynus nusiteisusios valstybės, plotus. Cia, šalia „Krimo peisažo“ (182), kabo „Ziemos kelias į Avantisko ugnikalnį Kamčatkoje“ (109), šalia „Krantinės Gagruse“ (40) — „Ledlaužis „Krasin“ Arktikos leduose“ (150). Cia vėlu lekia per „Lenktynes kolchoze“ (20) pusiau laukinis Gruzijos kalnietis, o ten, jau už tūkstančių kilometrų, moderniosios Europos pavyzdžiu, gražus „Akademinių irklavimo laivų nakties paradas Leningrade“ (108).

Visas nuotraukas iš karto vertinant, matomas, kaip ir visame SSSR pažangiajame gyvenime, vakariečių pamėgdžiojimas. Tik jau čia stengtasi pabrėžti savosios idėjos ir savo laimėjimai. Atmename, kiek kritikos buvo susilaukusi rusų piatiletkai. O čia, štai, lyg atskymas skeptikams — gigantiškų statybų simfonija „Plienų liejyklos Marteno ceche“ (39) ir „Plienai eina“ (149) — primena žiūrovui laikraščiuose skaitytos plataus masto minties sėkminges užbaigimą. Neseniai baigta ir atidaryta antros piatiletkos pažiba, Maskvos — Volgos perkaso, parodoje atvaizduotas net 13 nuotraukų. Kiekvienas, matydamas šio gražaus darbo fotografijas, nepraeis pro šalį nenusi-stebėjęs šio milžiniško darbo didingumu. Didžiulės upės pavidalo, 128 km ilgio, modernių garlaivių raižomi, dešimtmeteriniai šliužais užtveriami, tūkstančius kilometrų vandens kelių sudarantieji sujungimai.

Supažindindami su Rusijos gyvenimu, parodos rengėjai buvo išstatę 36 pavardėmis pažymėtų asmenų nuotraukas. Tai SSSR viešajame gyvenime pasireiškiantieji žmonės, pradedant Stalinu ir visokio pašaukimo veikėjais ir baigiant ordinu apdovanota melžėja. Tas nuotraukas galima priskaityti prie laikraštininkų — foto reporterių darbų. Kai kurios iš jų — grynas reklaminis pozavimas (iš SSSR Vyr. Tarybos nario T. Fedorovos gyvenimo

Iš meniškosios fotografijos srities geriausia pasirodė N. Andrejevas, A. Šalašovas, J. Ereminas, Kovriginas.

A. Andrejevas, kurio peisažai buvo ant pirmos lento išstatyti, operuoja perminkštintu vaizdų neryškumu, tuo gaudamas iš fotografijos tapybinį efektą. 14 ir 15 peisažai yra geriausi. Kitos, Maskvos — Volgos perkaso nuotraukos, parinktos su dideliu skoniu.

A. Šalašovas rodo pavyzdingu nakties nuotrauką. Geriausia — „Maskvos — Volgos perkase naktį“ (172), iš kurios kompoziciniu, technišku ir motyvo parinkimo žvilgsniu kiekvienas mėgėjas gali pasimokyti.

J. Ereminas sekā Vakarų Europos fotografių pagrindinius temų sudarymo principus ir išgauna motyvą iš visai nedékingų objektų: kelių (gražiai nušviestu) medžių ir vieno žmogaus kombinacijos („Tuopos“ 54). „Kalinų sriautu“ (56) jis rodo švelnių šešelių, matomo judesio ir ankstyvą rytą per miglą persimūšančios saulės nuotaikingą vaizda. Toji bus jo geriausia nuotrauka. „Petropavlovsko tvirtovė“ (57) — pavyzdys, kaip vienintelis efek-

tingu besileidžiančios saulės spinduliu galima paprastam tolimo horizonto vaizdui suteikti sukauptą, reikšmingą temą.

V. Kovriginas dideliu padidinimu „Tirpdymo ceche“ (94) parodo gražu ir švelnų darbininkų veidų apšvietimą tarp ryškių kontrastų, kuriuos sudaro i tamsų fabriko pastato vidų išspindinti saulės šviesa. Kiek dirbtinas atrodo jo medžiojotojo siluetas ties „Baikalo ežeru“ (97). L. Smirnovas „Viešbutis „Moskva“ (153), „Maskvoje — Kirovo gatvėje“ (154), A. Šaichetas „Čeliuskiniečių sutikimas“ (164) — reklaminis pasigyrimas.

Tarp išstatytų nuotraukų buvo kelios gražios momento nuotraukos: G. Lispkerovo „Šokimas su parašiutu“ (110), A. Rodčenko „Šokimas su kartimi“ (141), A. Sterenbergo „Gopakas“ (179).

Įdomi savo pasakiška tema J. Amurskijo teatro scenos nuotrauka „Balstuota burės vienatinės“ (6). Visai nedėtina ir silpna B. Fišmano „Jaunimas“ (157).

Inž. K. Daugėla.

1938 M. FOTO KONKURSAS.

Siaisiai 1938 suaktiniais metais skelbiame naują foto konkursą. Temos:

- 1) LIETUVOS KAIMAS: a) naujas kaimas (išskirstytu dvaru ir kaimu naujakuriai), b) senasis kaimas. 2) ŽEMĖTVARKA. 3) MELIORACIJA. 4) IVAIRENYBĖS.

1. Foto konkurse gali dalyvauti visi sajungos nariai ir žemės tvarkymo įstaigų bendradarbiai. Ne sajungos nariai, dalyvaujančių konkurse, moka už kiekvieną pristatyta nuotrauką po 1 litą.

2. I. konkursą pristatomos nuotraukos, padarytos ne anksčiau 1938 m. sausio mén. 15 d.

3. Nuotraukų dydis ne mažesnis 18×24 cm. Kartu pristatomoma ir negatyvo dydžio kopija. Padidintos nuotraukos turi būti prilipdytos ant balto ar gelsvo popieriaus. Jos neturi būti nei tonuotos, nei kuriuo kitu būdu pagražintos.

4. Kiekvienos nuotraukos antroje pusėje pažymima: a) autoriaus slapyvardė, b) kuriai temai nuotrauka skiriama, c) nuotraukos pavadinimas, d) kada nuotrauka padaryta, e) objektyvo ir negatyvinės medžiagos pavadinimai.

5. Skirtos konkursui nuotraukos pristatomos užlipdytame voke, ant kurio užrašoma autoriaus slapyvardė. Kartu pridedamas, taip pat uždaramame voke, raštelis, kur pažymima: a) slapyvardė, b) tikroji autoriaus pavardė ir vardas, c) adresas, d) siunčiamų konkursui nuotraukų sąrašas, ir, jei konkurso dalyvis nėra sajungos narys, šiu salygų 2 p. nustatyta piniginę sumą.

6. Nuotraukos pristatomos iki 1939 m. sausio mén. 10 d. šiuo adresu: Foto - Sekcijos Valdybai, Kaunas, Žemės Tvarkymo Departamentas, kambarys 86. Foto konkursui.

7. Už geriausias meniniu ir techniniu atžvilgiu nurodytų temų nuotraukas bus paskirtos šios piniginės premijos:

Temos	I premija	II premija	III premija	IV premija	V premija
1a	100	80	60	40	2 prem. po 20
1b	60	40	2 prem. po 30	20	—
2	80	60	40	20	—
3	80	60	40	20	—
4	80	60	40	20	—

8. Nuotraukas vertins tos srities specialistų sudarytoji jury komisija.
9. Jury komisijos sprendimas galutinis.
10. Pristatytos foto kopijos ir premijuotos nuotraukos lieka foto sekcijos nuosavymė. Gyvenantieji provincijoje konkursui pasibaigus turi atsiusti reikiamą pašto ženklu skaičių, be kurių nuotraukos nebus autoriams grąžintos.
11. Premijuotas nuotraukas foto sekcija turi teisę spausdinti S-gos ir kituose leidiniuose Lietuvoje ir užsienyje.
12. Kiekvienas konkurso dalyvis gali gauti kiekvienoje temoje tik po vieną premiją.

P a s t a b a. Visais foto konkurso reikalais galima kreiptis raštu į foto sekcijos valdybą. Foto sekcijos valdyba į klausimus atsakys per žurnalą „Žemėtvarka ir Melioracija“ ar kuriuo kitu būdu.

*Lietuvos Matininkų ir Kultūrtechniku
Sajungos Foto Sekcijos Valdyba.*

PORTRETŲ MEDŽIOTOJAMS.

Matininkams ir kultūrtechnikams, dirbantiems provincijoje, yra apšciai progū fotografuoti kaimiečius. Bet šioje srityje bent kiek patyrimo turin tieji žino, kad kaimiečiai itin ima temptis ir dailintis, pamatę į save atkreiptą objektyvą. Žinoma, iš tokių pozų gaunamos nuotraukos beveik niekuo nesiskiria nuo penkminutinių atvirukų su fotografojamu objektu priešakyje ir čiurlenančio upelio ar kalnų virtinės dekoracijomis. Šiuos sunkumus geriausia padeda nugalėti veidrodinė kamera. Savo praktikoje aš taip darau: darbininkai, pvz., traukia juostą per slėnių, pelkę ar ariamo lauko kampą. Vistiek, kokie tai būtų tyrinėjimai, — žmonės tuo pamato, kad „matininkas eina“. Čia pat atsiranda, ar tai sienoms nurodyti, ar vien iš žingeidumo, keli žmonės iš kaimo. Aš kamerą atidarau, nustatau $\frac{1}{100}$ sek., truputį išsuku duckles ir, lyg niekur nieko, vedu toliau abrisą. Pradedu kalbėti su atėju siais. Sie iš pradžių nenuleidžia akių nuo aparato, kabaničio ant mano krūtinės. Toliau kalba darosi laisvesnė, „objektai“ ima skystis sausra, žemomis kainomis ar šlapiomis pelkėmis. Mano paruošiamasis darbas prasideja: ap einu juos iš vienos, kitos pusės, kol randu tinkamiausią apšvietimą. Vienas nežymus spustelėjimas, ir dažniausia objeketas net nežino, kad aš dėl jo pagadinau vieną gabalėli filmo. Su neryškiu vaizdu, imdamas diafragmą tarp 6,3 ir 8, beveik nesusidūriau, todėl, kad ryškumo zona leidžia, atstumą nustatant, vienu kitu metru suklysti.

K. Da.

Kronika

● X Baltijos Geodezinė Konferencija.
Š. m. birželio mén. 13—17 d. Kaune vyko X-ji Baltijos Geodezinės Komisijos konferencija. Jos atidarymas ir visi posėdžiai vyko Karininkų Ramovės patalpose. Į konferenciją, be dalyvaujančių komisijoje delegatų, komisijos valdybos buvo pakvieti dar šie asmens: olandų prof. Vening Meinesz tarptautinės geodezinės sąjungos pir-

mininkas, prancūzų generolas Periez, tos sąjungos generalinis sekretorius, anglų majoras Shortt, norvegų geodezinio instituto direktorius plk. ltn. Klingenberg ir iš lietuvių: prof. ats. br. gen. Dirmantas, prof. Sleževičius, prof. Kolupaila (visi trys buvę nariai ankstyvesnių konferencijų) ir direktorius inž. Bačelis. Konferenciją sudarė šių valstybių delegatai: Danijos —

akad. prof. Nörlund, Estijos — plk. Ahman ir 1 narys, Latvijos — inž. Jansons ir 4 nariai, Lenkijos — akad. prof. Banachiewicz ir 2 nariai, Lietuvos — plk. inž. Krikščiūnas ir 6 nariai Suomijos — prof. Bonsdorff ir 4 nariai, Švedijos — prof. Rosén ir 1 narys, Vokietijos — prof. Eggert.

Deja, prof. Vening Meinesz dėl susidėjusių aplinkybių atvykti negalėjo ir pirmąjį konferencijos dieną atsiuntė padėkos telegramą, linkédamas komisijai geriausio pasisekimą. Keturių lietuvių pakvietimas, ypač iš mūsų profesūros tarpo, yra itin brangintinas, nes leido sužinoti iš visiškai autentiškų šaltinių apie geodezinę būklę kitose valstybėse, sueiti į asmeninį kontaktą su kitų šalių žymiaisiais geodezistais ir, be to, išnaudoti retą progą, nes konferencijos vykdomos kas antri metai ir vis kitoje valstybėje.

Konferencijos programa vyko šia tvarka: birželio 13 d. komisijos valdyba sudarė darbo posėdžių ir pranešimu tvarkaraštį, o tos dienos vakare buvo suruošta dalyvių susipažinimo vakarienė (Metropolyje); 14 dieną — iškilmingas konferencijos atidarymas, dalyvaujant diplomatinio korpuso atstovams ir kviečiems svečiams (apie 100 žmonių), susipažinimas su miestu ir p. burmistro suruoštas užkandis Panemuunes svetainėje, pirmas darbo posėdis ir priėmimas pas užsienių reik. ministrą p. Lozoraitį. 15 d. — antras ir trečias darbo posėdžiai, o ponioms — ekskursija į Pažaislį ir Karmėlavos ūkio mokyklą. Vakare visi dalyviai atsilankė Valst. Teatre, pasiklausyti operos „Aida“. 16 d., — kuri pasitaikė šventė, atsilankyta Karo ir Vyt. D. kultūros muziejuose, paskiau universiteto rektorius pakvietė dalyvius arbatičių į Metropolį, iš kur nuvažiuota į Birštono kurortą, kur plk. lt. dr. Matulionis suruošė labai jaukų priėmimą. Svečiai labai domėjos mūsų geriausia gydymosi vieta ir, kiek teko išskalbėti, iš šios kelionės gavo ko geriausią

ispūdžių. 17 dieną ivyko paskutinis darbo posėdis ir Karo Top. Skyr. suruošti, lyg ir atsisveikinimui, priešpiečiai. Tuo konferencija oficialiai baigėsi, tačiau daug dalyvių liko dar vienai kitai dienai, o du net nuvažiavo į Palangą. Atminimui dalyviams buvo išeiktos šios knygos: Karo Top. Sk. metraštis (2 tomai), Galaunės — Lietuvos menas (pranc. kalba), Dr. doc. Krikščiūno — Lietuvos ūkis (vokiečių ir anglų kalbomis), ponioms — Sodžiaus menas (dvi knygos) ir daug kitų propagandinių turinio leidinių.

Be metinių kiekvienos šalies pranešimų, buvo skaitomi referatai. Jų skaityta: Plk. inž. Krikščiūnas: Iš geodezijos ir kartografijos darbų istorijos Lietuvos teritorijoje; prof. Banachiewicz: Krakovianų vartojimas mažiausiuju kvadratų metodėje; prof. Rosén: Apie t. v. Gauso metodę poliaukščio ir laiko nustatymui; prof. Heiskanen: Naujieji tyrinėjimai iros-tazijoje; inž. Seidel: 1926 m. niveliacijos darbų tarp Fehmann ir Lolland duomenys; prof. Bonsdorff: Svorio nustatymas, kada stebimi nežinomųjų tik skirtumai; dr. Hirvanen: Praktiškas vartojimas sferoidinių vidutinės platumos formulų.

Svarbiausi konferencijos nutarimai yra šie: 1) kiekviena šalis turi susirūpinti įgyti mareografią (nes visos valstybės prieina prie Baltijos jūros), 2) precizinės niveliacijos darbai t. b. užbaigtai 1940 m. (Lietuvoje tas bus įvykdymas), 3) jūroje t. b. atlikti svorio jėgos matavimai iš povandeninių laivų. Siems matavimams instrumentus sutiko duoti Danijos karos geod. institutas, o povandeninį laivą, bent mums, teks skolintis iš vieno kaimynų.

Visa konferencija vyko gražioje nuotaikoje, iš dalies geram komisijos valdybos veikimui, kuri tvarko pirminkas prof. Eggertas ir nuolatinis generalinis sekretorius prof. Bonsdorffas su savo darbščiu ir maloniu padėjėju dr. Oländeriu, iš dalies visai gerai at-

likus organizacinis darbus, kur labai daug pasidarbuota geod. inž. Butrimo. Visi konferencijos dalyviai pareiškė savo dėkingumą už ju priėmimą, globojimą ir vaišinimą, tuo labiau, kad daugumas dalyvių aplankė Lietuvą pirmą kartą ir, nemokėdami lietuviškai, manė sutiksia sunkumų, kuriu vienok neteko jiems pajusti.

Toks Lietuvos dalyvavimas tarpautinėje mokslo srityje yra labai vertintinas ir naudingas. Karo Top. Skyrui, atlikęs šią misiją, nusipelnė priderančios padėkos, o valstybė — didžios pagarbos už šalies kultūrinimą įvairiose srityse.

Kita komisijos konferencija, Vokietijos kvietimu, įvyks Berlyne 1940 metais.

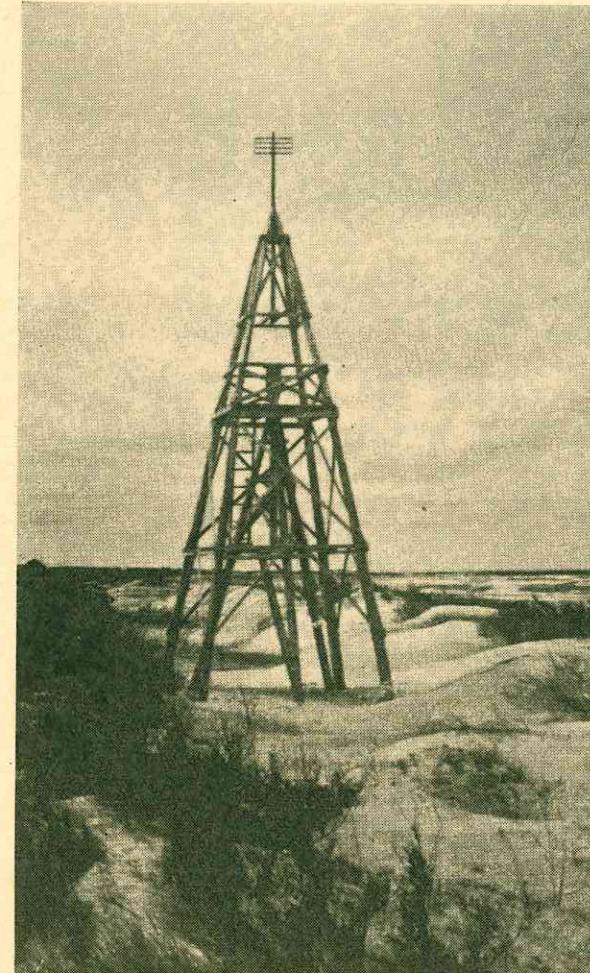
- *Palangos m. tvarkymo darbai.* Specialios tarpžinybinės komisijos buvo nutarta Palangos kurortą visais atžvilgiais dar daugiau pertvarkyti. Visų pirmą buvo susidūrta su planine medžiaga, kurios truko. Tuo tikslu ši pavasarį Žemės Tvar. D-tas pasiuntė į vietą vieną inžinierių ir du geodezininkus Palangos m. planą pagaminti. Miesto matavimo pagrindan dedami

trianguliacijos (14 taškų) ir poligonometrijos (apie 150 taškų) tinklai. Darbar vykdoma ženklu statyba. Abiejose tinkluose pastatyta pusė ženklu ir išmatuota tinklo bazė. Pastaroji buvo išmatuota Karo Topograf. Skyrui „Jederino“ aparatu, direktoriui inž. Z. Bačeliui, pulk. inž. Krikščiūnui, inž. Ratautui ir darbų vykdytojams dalyvaujant.

- *Pasikeitimai Žemės Tvarkymo Departamente.* Nuo š. m. rugpiūčio m. 1 d. naujai steigiamos referentūros referentu paskirtas inž. Adolfas Guogis. Ligšiolinis dokumentų referentas Adolfas Olcausas paskirtas revizoriumi, o i dokumentų referento vietą paskirtas D-to kanceliarijos viršininkas Valerijonas Balčiūnas. D-to kanceliarijos vedėju paskirtas Juozas Urbanas. II eilės matininkas A. Dikčius paskirtas I eilės matininku nuo š. m. liepos m. 1 d. Inž. D. Fominas priimtas II eilės matininku — trianguliacijos darbui nuo š. m. liepos m. 1 d. Baigę Aukšt. Kult. Mokyklos geodezijos kursą V. Viliamavicius ir S. Gumbrevičius priimti III eilės matininkais nuo š. m. liepos m. 7 d. I eilės mat. S. Kopliauskas pažemintas

Palangos bazės matavimas. Iš kairės stovi: pulk. inž. Krikščiūnas, inž. M. Ratautas, inž. P. Variakojis, inž. Z. Bačelis, geod. K. Valuckas.

Palangos trianguliacijos tinklo signalas pajūry.

į II eilės mat. nuo š. m. birželio m. 1 d., III eilės mat. J. Pradzevičius atleistas iš tarnybos nuo š. m. liepos m. 1 d. Kaip išsirges 6 mén. ir dėl ligos negrįžęs į pareigas atleistas iš tarnybos III eilės mat. Juozas Malodus.

- Š. m. liepos m. 5 d. „Vyr. Žin.“ Nr. 614 paskelbtas Miestų žemų tvarkymo įstatymas, kurio tekstą dedame šiame žurnalo nr.

- Š. m. liepos mén. 2 d. delegacija iš pirm. inž. M. Chmieliausko, mat. M. Martinaičio, tvark. padėjėjų Jasudavi-

čiaus ir F. Daugėlos buvo nuvykusi pas buv. Žemės Ūkio Ministeriją p. S. Putvinskį ir įteikė jam atminimui „Žemėtvarkos ir Melioracijos“ pilną rinkinį.

- Tarptautinės Fotogrametrijos Draugijos rengiamas V tarptautinis fotogrametrijos kongresas įvyks Romoje nuo 1938 m. rugsėjo mén. 29 d. iki spalio mén. 5 d.

Ryšyje su kongresu Romoje organizuojama nuo rugsėjo mén. 24 d. iki

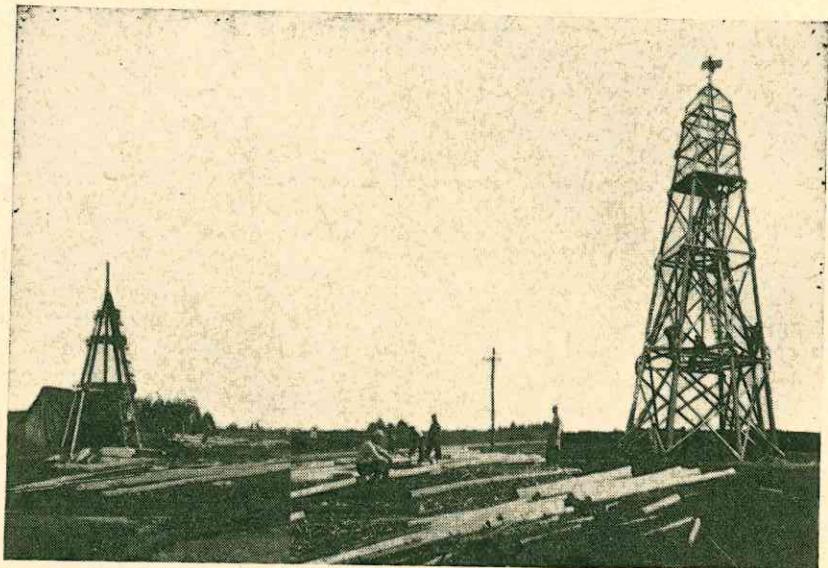
Latvių svečiai — dir. Kiuzė ir vice-direkt. Ertelis Kaune, Panemunės svetainėje.

spalių mén. 10 d. V-oji tarptautinė fotogrametrijos paroda.

● Š. m. birželio m. 3 d. Kaune viešojo Latvijos Žemės Tvarkymo D-to direktorius inž. Al. Kiuzė ir vice-direktorius Ertelis. Abu svečiai aplankė Žemės Tvarkymo ir Reformos Departamentus ir buvo priimti vice-ministro p. Skausgirio.

● Žemės Tvarkymo Departamento vykdomos ištisinės krašto nuotraukos darbų pradžia. Pagal Žemės Tvarkymo Departamento sudarytą penkmečio

planą trianguliacijos darbai turėjo būti pradėti 1937 metais. 1937 metų pavasarį, su Karo Topografijos Skyriumi susitarus, buvo sudarytas bendras I, II ir III eilės trianguliacijos tinklo projektas Suvalkų kraštui, ir nuo 1938 m. gegužės mén. 1 d. Žemės Tvarkymo Departamentas jau pradėjo vykdyti III eilės trianguliacijos signalų statybą. Siems darbams buvo paskirti 4 žmonės: inž. Z. Kalinauskas ir geodezininkai — A. Mensonas, N. Volkas ir L. Dagys. Sudarytos dvi signalų statymo partijos, kurios Užnemunėje, Šakių ir

III eilės trianguliacijos signalų statyba Šakių aps.
(Mat. J. Bagdono ir A. Mensono foto montažas).

Vilkaviškio apskrityse, pagal minėtą projekta vykdo ženkli statybos darbus. Išeinant iš paskirtų trianguliacijos reikalams lėšų, šiais metais yra numatyta pastatyti 83 signalus. Kadangi signalai (aukščiai bei jų padėtys) buvo suprojektuoti kameraliai 1 : 100 000 žemėlapyje, atsižvelgiant tik į reljefą ir ten pažymėtus miškus, tai juos statant tenka daug laiko gaišti signalų tinkamai vietai parinkti, t. y., kad signalų krypčiai neklidiutų sodybos, miškeliai ir kiti daiktai ir kad signalo aukštis būtų ko mažiausias. Iki š. m. liepos mén. 1 d. minėtos partijos pastatė iš viso 23 signalus. Iš jų: vieną (Dobiškelių) $I = 15,5$ m; $H = 22,0$ m; du (Endrikų ir Gabartu) $I = 12,0$ m; $H = 18,0$ m ir kitus mažesnius.

Šešių darbininkų partija iš neapdirbtos ir nenuskustos miško medžiagos, skaitant centro padėjimą, gali pastatyti:

	I	H	Dienų skaičius
1 signalą	—	6,0	1
"	7,0	13,0	3—4
"	9,0	15,0	4—5
"	12,0	18,0	6—7
"	15,0	22,0	9—11

Tai yra pirmųjų trianguliacijos darbų normų duomenys.

Geod. A. Medžionis.

● Aukšt. Kult. Mokykla. Šiu metų pradžioje mokykla nutarė nupirkti kariuomenei 3 kariškus šautuvus (1 šautuvą mokiniai, 1 mokyklos vadovybė ir 1 mokyklos organizacijos (Šaulių būrys, neturtingiemis lietuviams moksleiviams šelpti kuopelė, kraštotoros kuopelė ir skautų „Vyčių“ būrelis).

Pergyvenus mūsų tautai skaudžius kovo mėnesio įvykius, mokyklos vadovybė nutarė nupirkti dar 4 šautuvus kariuomenei, o I kurso mokiniai, kuriie gavo stipendijas, nors patys gyvenami sunkiose materialinėse sąlygose, paaukojo Ginklų Fondui 21 litą.

Šautuvai kariuomenei bus įteikti per Kariuomenės ir Visuomenės Dieną Kėdainiuose. Ant. Mačionis.

● Isteigtas Melioracijos Departamentas. Nuo š. m. liepos mén. 1 d. pradėjo veikti pakeistieji Žemės Ūkio Ministerijos etatai. Tarp kitų pakeitimų, naujaus išteigtas Melioracijos Departamentas. Ši departamentą organizuoti p. Ministras pavedė inž. Jonui Čeičiui. Naujojo melioracijos departamento darbą numatomą paskirstyti į 4 skyrius:

I skyriui numatytą pavesti stambesniųjų melioracijos projektų sudarymą, kreditavimą, vykdymą ir remontą, o taip pat centro įstaigos kultūrtechnikų administruavimą.

II skyrius tvarkys užtvankų reikalus, hidrometrinius tyrinėjimus ir įvairius melioracinius tyrimus.

III skyrius per vietas įstaigas paveruoš smulkesnių melioracijos projektus, juos vykdys ir atliks reikalingus remonto darbus. Taip pat bus jam pavesata organizuoti melioracijų draugijas, bendradarbiauti su Žemės Ūkio Rūmais nusausintų plotų kultūrinimo reikalais, administruoti vietas įstaigų kultūrtechnikus.

IV skyrius tikrins baigtas melioracijos bylas kameraliai, atsiskaitys su buhalterija, tikrins melioracijos išlaidų tikslumą ir sekys jas pagal kreditavimą ir darbų planą.

I-ajį, ir laikinai II-ajį, skyrių vesti yra pavesta referentui inž. Leonui Bajorūnui. Jam taip pat pavesta pavaduoti nėsančių departamento direktorių. III-iame skyriu i pavesata vadovauti referentui inž. Povilui Šklerui ir IV-am skyriu vadovauti revizoriui Kazui Janaševičiui. Kanceliarijos vedėjų paskirtas Antanas Liubinas.

*

Į Melioracijos Departamentą priimti šie buvę Žemės Tvarkymo D-to kultūrtechnikai - revizoriai ir kultūrtechnikai:

<i>Revizoriai:</i>	Katilius, Kazys	Jasinevičius, Jurgis
Januševičius, Kazys	Kazickas, Jonas	Kazickas, Juozas
Nastopka, Martynas	Kregždė, Kostas	Kireilis, Romualdas
Oponavičius, Leonas	Laurinavičius, Vladas	Kirlys, Pranas
<i>Kultūrtechnikai I eilės:</i>	Masionis, Antanas	Mikutis, Stasys
Baublys, Borisas	Matulis, Kazys	Miškinis, Antanas
Butkus, Jurgis	Mégynis, Jonas	Paulionis, Juozas
Česenka, Povilas	Merkis, Albinas	Petrulis, Bronius
Dainys, Mikas	Meškauskas, Jonas	Rugienius, Juozas
Degutis, Povilas	Mikalauskas, Mikas	Ruseckas, Mikas
Fridmanas, Izraelis	Miliušas, Jonas	Serafinas, Juozas
Kazokaitis, Kazys	Molis, Vincas	Stalionis, Albertas
Klybas, Antanas	Pabarčius, Antanas	Svilas, Petras
Kšečkauskas, Tadas	Račys, Antanas	Šlapelis, Povilas
Malinauskas, Zenonas	Siekliuckis, Juozas	Urba, Kazys
Nistelis, Jonas	Stuoka, Antanas	Užpolevičius, Benediktas
Saikevičius, Jonas	Vaškelis, Antanas	Veršelis, Jonas
Šimaitis, Kostas	<i>Kultūrtechnikai III eilės:</i>	Žickis, Vytautas
Undzenas, Petras	Antanavičius, Antanas	Žumbakis, Jonas
Urbelis, Juozas	Adomavičius, Stasys	Gabalis, Jonas
Vasilis-Vasiliauskas, K.	Ambrozevičius, Domas	Kriauciūnas, Povilas
Daugėla, Kazys,	Birieta, Bronius	Lasinskas, Mykolas
Daukša, Klemensas	Cerkauskas, Vincas	Montvilas, Jonas
Čeičys, Stasys	Čižiūnas, Antanas	Stanionis, Stasys
Vaitiekus, Juozas	Eidukas, Petras	Staniulis, Marcijonas
<i>Kultūrtechnikai II eilės:</i>	Daunys, Antanas	<i>Kandidatai kultūrtechnikai III eilės:</i>
Audzevičius, Povilas	Giraitis, Kazys	Gaidamavičius, Povilas — tvark. padėj.
Grigas, Petras	Gudelis, Viktoras	Katilius, Antanas — kultūrt. II-os eilės
Gvildys, Kazys	Gumbrevičius, Marijonas	Girnius, Kazys „ III-os „
	Januševičius, Martynas	Patkauskas, Jokūbas „ „ „
		Grigaliūnas, Antanas „ „ „

Į vietos įstaigas priimti šie buvę Žemės Tvarkymo Departamento kultūrtechnikai:

Į Biržų Apygardą:

Rupinskas, Juozas — kultūrt. I-os eilės	Šešelgis, Kazys „ III-os „
Kaziūnas, Antanas „ II-os „	Paliūnas, Kazys „ „ „
Skačkauskas, Alekšas „ „ „	Čeponis, Jurgis „ „ „
Kudirka, Vladas „ III-os „	Rekašius, Petras „ „ „
Viksva, Pranas „ „ „	Stanišauskas, Povilas „ „ „
Morkūnas, Bronius „ „ „	Nastopka, Vilius „ „ „
	Montvilas, Vytautas „ „ „

Į Kauno Apygardą:

Stripinis, Justinas — kultūrt. I-os eilės	Sirutis, Liudas — tvark. padėjėju
Buožis, Stasys „ „ „	Ziberka, Jonas — kultūrt. I-os eilės
Bakaitis, Mečislovas „ II-os „	Leonavičius, Stasys „ „ „
Juška, Bronius „ „ „	Balsys, Stasys „ II-os „
Pilkauskas, Antanas „ „ „	Čepas, Vladas „ „ „
Treigys, Martynas, kult.-kand.	Garbštas, Jurgis „ „ „
	Jurgelionis, Stasys „ III-os „
	Vilčinskis, Jonas „ „ „

Velička, Jonas — kultūrt. III-os eilės	Guzas, Jurgis — kultūrt. III-os eilės
Ridzvanavičius, Step. „ „ „	Kuprys, Pranas „ „ „
Pauliuconis, Juozas „ „ „	*

Į Panevėžio Apygardą:

Šurna, Jonas — tvark. padėjėju	Kultūrtechnikams, perėjusiems į
Montvilas, Mykolas — kultūrt. I-os eilės	Melioracijos D-to ar į vietas įstaigu
Valotka, Vladas „ II-os „	tarnybą, visi turintieji galios Žemės
Jarošūnas, Petras — kultūrt. II eilės	Tvarkymo D-to duoti pavedimai, iša-
Petrulis, Vytautas „ „ „	kymai, instrukcijos ir aplinkraščiai ga-
Petraitis, Antanas „ III-os „	lioja ir naujose įstaigose, iki nebus pa-
Ruplėnas, Juozas „ „ „	keisti. Darbų ir išlaidų apyskaitų bei
Sklėnikas, Jonas „ „ „	atsiskaitymo su avansas tvarka lieka
Filmanavičius, Alfonsas „ „ „	nepakeista iki šių metų lauko darbų se-
Dagys, Artūras „ „ „	zono pabaigos.

Lauko darbų periodui pasibaigus,

D-to kultūrtechnikai grįžta į Kauna, į braižykļą. Vietos įstaigu kultūrtechnikai žiemos darbams renkasi į savo apygardų centrus.

*

Buvęs Žemės Tvarkymo D-to Vice-Direktorius ir ilgametis melioracijos darbų viršininkas inž. Vincas Taujenis perėjo į Miškų D-tą, durpynų ir vandenų inspektorius pareigoms eiti. Buvęs melioracijos reikalų referentas inž. Vladas Daugėla paskirtas Aukšt. Kultūrtechnikų Mokyklos direktoriumi.

*

Melioracijos D-to Direktorius kabинeto telef. Nr. 22779, I ir II skyrių — 21039 ir IV — 22212.

*

Nuo š. m. liepos mén. 6 d. naujai priimti kultūrtechnikai - kandidatai:

Krasauskas, Mečys
Montvydas, Jonas
Savickas, Jonas
Volbekas, Stasys
Liaudanskas, Jonas
Jonika, Antanas
Treigys, Martynas.

*

Naujai priimtieji kultūrtechnikai užpirko nivelirus su limbais, ir vietoj goniometrų — busoles. Šių instrumentų limbai padalyti naujaisiais padalinimais po 400°. Ateity matomama naujus instrumentus pirkti tik su naujaisiais padalinimais.

Į Tauragės Apygardą:

Vilutis, Pranas — kultūrt. I-os eilės	Šukys, Juozas „ II-os „
Dženkaitis, Liudas „ III-os „	Dženkaitis, Liudas „ III-os „
Masys, Feliksas „ „ „	Masys, Feliksas „ „ „
Jakūbėnas, Adolfas „ „ „	Jakūbėnas, Adolfas „ „ „

Į Raseinių Apygardą:

Virkutis, Petras — kultūrt. I-os eilės	Patkėnas, Petras „ II-os „
Petrulis, Antanas „ III-os „	Lapė, Juozas „ III-os „
Vasarevičius, Povilas „ „ „	Vasarevičius, Povilas „ „ „

Į Ukmergės Apygardą:

Prūšas, Domijonas — kultūrt. I-os eilės	Simonaitis, Petras „ II-os „
---	------------------------------

Į Utenos Apygardą:

Miliūnas, Enrikas — kultūrt. I-os eilės	Kličius, Kostas „ III-os „
---	----------------------------

Bibliografija

„ZEMES IERICIBA“, 1938 m. Nr. 3-4. Leidžia Latvijos Matininkų Sąjunga. Redaktorius inž. Ed. Daugulis. Turinys: Inž. A. Kiuze, Žemės įkainojimas žemės tvarkymo darbuose. Inž. A. Abolinš, Upės Riva reguliavimo darbai. J. Zarinš, Nuosavybės sienų reguliavimas. Inž. K. Menzins, Grafiškas punktų pernešimas į transformuotas koordinates. Kultūrinž. J. Uiska ir stud. kultūrinž. A. Arajs, Nuotekio režimas Aiviekstes baseine prie Naglini. K. M-ns, Tarptautinis geodezininkų ir fotogrametrijos suvažiavimas ir geodezinių — fotogrametrinių darbų bei instrumentų paroda Rygoje. J. Upesleja, Lietuvos Matininkų ir Kultūrtechnikų Sąjungos 20 metų gyvavimo sukaktuvės Kaune. Platus, dviem nuotraukom iliustruotas straipsnis apie Lietuvos Matininkų ir Kultūrtechnikų Sąjungą bei iškilmes 20 metų sukaktuvui proga. Mat. revizorius J. Sapietis, Estijos matininkų darbo ir tarnybos sąlygos. A. Sliede, Nekilnojamo turto nusavinimas Rygos miesto administracijos ribose sėryšyje su centralinės geležinkelio stoties statyba Rygoje. Mirusieji: a. a. Matininkas Eduards Antoms. Iš sajungų gyvenimo. Iš Žemės Tvarkymo Departamento veiklos. Oficialinis skyrius. Įvairenybės. L. M. S. bibliotekos knygų sąrašas.

Geod. A. Medžionis.

Kazio Lauciaus knygos „Fotograuoti Gali Kiekvienas“

II, iš pagrindų perdirbtas, ir žymiai praplėstas, leidimas jau išėjo iš spaudos.

Knyga romanų formato, 320 puslapių, 208 iliustracijos, 10 įvairių lentelių. 15 žinomų Lietuvos foto mėgėjų pavyzdinių nuotraukų, kreidiniame popieriuje.

Labai platus patarimų ką, kaip ir kada fotograuoti skyrius (60 puslapių!).

Nurodymai, kaip daryti kraštotyrines nuotraukas.

**Specialus skyrius mažojo formato
nuotraukų mėgėjams**

Kaina 4 Lt.

Reikalauti knygynuose ir skautiškų reikmenų tiekimo skyriuje, Kaunas, Nepriklausomybės a. 4.